Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

NR. 32 (311) LONDONAS 1953 RUGPIUTIS 13 VII METAI

BRANGŪS TAUTIEČIAI,

Jaučiu pareigą pranešti Jums labai liūdną žinią: J. E. Ministeris B. K. Balutis yra sunkiai susirgęs.

Š. m. liepos 21 d., tuoj po jo išvykimo trumpam poilsiui - atostogoms, netikėtas širdies smūgis parbloškė jį...

Nors kritiškiausias momentas jau yra praėjęs ir jis yra laimingai pargabentas į namus, tačiau, po skaudžių širdies pergyvenimų, jis tebėra dar labai silpnas ir reikalingas visiškos ramybės ir ilgo poilsio bei gydymo.

Jis yra dabar gerų gydytojų, rimtų specialistų globoj ir jų priežiūroj, o mums tenka tiktai melsti Augščiausiąjį, kad Jisai - mūsų didžiai gerbiamam ir mylimam Lietuvos Veteranui, visą laiką dirbusiam ir kovojusiam frontinėse eilėse,- suteiktų pasveikimui reikalingų jėgų bei ištvermės.

Jūsų
V. Balickas
Pasiuntinybės Patarėjas
Pavaduojąs Ministerį.

TIRS PABALTIJO UZGROBIMA

SVARUS AMERIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIO PAREIŠKIMAS

Kai pasibaigė JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos konferencija Vašingtone, kai kam galėjo būti neaišku, koks šiuo metu yra trijų didžiųjų valstybių nusistatymas pavergtųjų Rytų kraštų atžvilgiu. Buvo reiškiama net baimė, kad Vakarai, taikydamiesi prie Sovietų „taikos manevrų", nesiryžtų leistis į derybas bolševikams priimtina prasme, taigi pavergtųjų kraštų sąskaita. Tą baimę išsklaidė JAV užs. reik. ministeris J. F. Dulles, kuris kartu su valstybės pasekretoriu Robertsonu per radiją ir televizijos aparatus ir per viso pasaulio žinių agentūros painformawo ne tik apie trijų ministerių konferenciją, bet ir apie jų nusistatymą pavergtųjų Rytų Europos atžvilgiu. O tas nusistatymas toks, kad pasisakoma už pavergtųjų kraštų iš bolševikų priespaudos išsilaisvinimą ir jose visiškos neprik lausomybės atstatymą. Dulles pareiškė: „Mes neužmiršome ir kitų Rytų Europos tautų, seniau buvusių laisvų ir nepriklausomų, o dabar Sov. Sąjungos pavergtų. Tokie kraštai, kaip Čekoslovakija, Lenkija, Vengrija, Bulgarija, Rumunija ir Pabaltijo valstybės, turi atgauti savo tikrą nepriklausomybę, kuria jų tautos visai teisingai galėjo didžiuotis. Jos turį teisę turėti institucijas, kuriomis atsispindėtų jų pasitikėjimas Dievu, tėvynės meilė ir jų noras parodyti žmogiškąją didybę. D. Britanijos ir Prancūzijos užs. reikalų ministeriai su manimi visiškai sutiko, pareikšdami mūsų bendrą norą Rytų Europos kraštuose atstatyti tikrąsias laisves", pareiškė žodiškai JAV valstybės sekretorius, faktiškasis Jungtinių Amerikos Valstybių politikos vairuotojas.

Min. Dulles dar pažymėjo, kad pavergtose tautose auga nepasitenkinimas. O tai esą sritys, kuriose Sovietai, jei tik norėtų, galėtų pasitarnauti taikai, apie kurią jų vadovai taip daug kalba.

Kalbėdamas dėl bendrų Europos reikalų, Dulles pabrėžė, kad Europos bendruomenė nėra nukreipta nei prieš Rytų Europą, nei prieš Rusiją. Europos bendruomenė esanti atvira ir kitiems, bet su sąlyga, kad tai būtų laisvi kraštai.

AMERIKOS PARLAMENTAS SUDARĖ KOMISIJĄ IŠTIRTI PRIVERSTINĮ LIETUVOS IR ESTIJOS ĮJUNGIMĄ Į SOV. SĄJUNGĄ

Šį Eltos biuletenį ruošiant, gauta džiuginanti žinia iš Vašingtono, kad JAV atstovų rūmai priėmė atst. Kersteno pasiūlytą reoliuciją Nr. 231, pagal kurią sudaroma speciali komisija priverstinam Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimui į Sovietų Sąjungą ištirti.

Tai yra didelės reikšmės nutarimas. Dėl jo sielojosi ne tik JAV lietuviai, kurie tūkstančiais laiškų ir telegramų kreipėsi į Vašingtoną, ragindami rezoliuciją priimti, bet ir viso pasaulio lietuviai, latviai ir estai, nes toji komisija turės progos JAV ir visam pasauliui atidaryti akis ir parodyti kokia klasta ir prievarta Sovietai pavergė Pabaltijo kraštus. Galima sau įsivaizduoti, kad Sovietams šitas nutarimas bus labai nemalonus. Bet užtat pavergtosios Pabaltijo tautos, o ypač lietuviai, kurie dėl to nutarimo daug pastangų padarė, gali laikyti tai dideliu savo laimėjimu.

KERSTENO REZOLIUCIJOS

„Kadangi Jungtinių Amerikos Valstybių Vyriausybė palaiko diplomatinius santykius su Pabaltijo tautų vyriausybėmis — Lietuvos, Latvijos ir Estijos — ir konsekventiškai atsisakė pripažinti jų pagrobimą bei prievarta įjungimą į Sovietų Sąjungos Socialistines Respublikas: Tad tebūna nutarta, kad šiuomi išrenkama komisija, susidedanti iš 7 Kongreso narių, Kongreso pirmininko skirtų. Vieną jų komisija pasiskirs pirmininku. Betkokia vakancija, atsiradusi komisijos narių tarpe, bus užpildoma tokiu pat būdu, kokiu buvo daromas originalus paskyrimas.

Komitetas yra įgaliotas ir įpareigotas pravesti pilną ir užbaigtą SSSR įvykdyto Lietuvos, Latvijos ir Estijos užgrobimo ir prievarta įjungimo ištyrimą. Tyrinėjant imtina dėmesin, bet neapsiribotina: slapti tarp SSSR ir vokiečių nacių režimo 1939-40 m. susitarimai, liečią Pabaltijo tautų ir SSSR bei jų sulaužymas; sovietų agentų infiltracija į Pabaltijo tautas bei Sovietų ginkluotų pajėgų invazija į Pabaltijo tautas 1939-40 m.; Pabaltijo tautoms primesta apgaulinga rinkimų sistema 1940 m., kad užtikrintų išrinkimą asmenų, palankių SSSR ir priešingų Pabaltijo tautoms ir Pabaltijo žmonėms.

Kai tik galės, dabartinio Kongreso metu Komitetas pranešė Kongresui (arba Kongreso pareigūnui, jei Kongresas nebūtų sesijoje) apie apklausinėjimo rezultatus bei studiją, drauge su rekomendacijomis, kurias jis ras reikalingas. Tikslu įvykdyti šią rezoliuciją, Komitetas, arba betkuri komisijos įgaliota apklausinėjimus atlikti pakomisė, turi daryti apklausinėjimus (hearing), posėdžiauti ir veikti šio Kongreso metu tokiu laiku ir tokiose Jungtinių Valstybių vietose, viduje ar už jų, teritorijų nuosavybių ribų, neatsižvelgiant, ar Kongresas sesijoje, atostogose ar pertrauktas; daryti apklausinėjimus (hearing) ir reikalauti, kviečiant ar kitaip, dalyvauti ir liudyti tokiu liudininkus ir pateikti tokias knygas, protokolus, korespondenciją, memorandumus, popierius, dokumentus, kokius jis ras reikalinga. Kvietimai galės būti išrašyti su Komiteto pirmininko ar betkurio kito, jo paskirto komisijos nario parašu, ir galės būti, pirmininko ar nario pavedimu, įteikti per betkurį asmenį".

E.

LENKAMS NESISEKA VIENYTIS

Generolas Sosnkowski, septynis mėnesius Londone bandęs sutaikinti įvairias lenkų sroves ir jas sujungti, išvyko iš Londono neatsiekęs sutarimo. Po ilgų posėdžiavimų ir pasitarimų su lenkų organizacijomis ir srovėmis, dabar besigrupuojančiomis aplink „Tautos Tarybą" ir jai priešingą „Politinę Tarybą", galutinai išdirbtą susitarimo projektą nei viena šalis nepriėmė.

Be šių dviejų pagrindinių srovių, dar egzistuoja Mykolaičiko Koto vadovaujamos grupės, veikiančios Jaltos nutarimų pagrindu. Šitas grupes vieningai smerkia abi lenkų pagrindinės srovės, kad ir nesutardamos tarpusavyje.

LAISVOJO PASAULIO VEIKSNYS NESUSVYRAVO

PASIKALBEJIMAS SU LIETUVOS LAISVES KOMITETO PIRMININKU V. SIDZIKAUSKU

Lietuvos Laisvės Komiteto New Yorke pirm. V. Sidzikauskas savo lankymosi Vakarų Vokietijoje proga suteikė ELTAI pasikalbėjimą įvairiais mums rūpimais klausimais.

— Kaip vertinate, p. Pirmininke, bendrą politinę padėtį?

— Pasaulio politikos horizontai tebėra apsiniaukę. Paskutinieji įvykiai ir reiškiniai tarptautinėje politikoje prikišamai rodo, kaip neparastai surizgusi ir drumsta yra šių dienų tarptautinė padėtis. Tos padėties raidą apsprendžia JAV vadovaujamo laisvojo ir demokratinio pasaulio iš vienos pusės, ir Kremliaus klikos diriguojamo komunistinio monolito — iš kitos pusės, santykiai. Sakytieji santykiai reiškiasi šiandien šaltuoju karu. Ar šaltasis karas bus tęsiamas ir kaip ilgai, ar jis virs karštu karu, ar pagaliau paskutiniojo karo iškeltieji ar jo pasėkoje kilusieji politiniai klausimai Europoje ir Azijoje bus išspręsti taikiomis priemonėmis, — vis tai yra klausimai, kurie kamuoja šiandien žmoniją, o ypač tautas, ant kurių savo sunkią ir nešvarią leteną laiko uždėjęs rusiškasis bolševizmas.

— Ką manote apie Maskvos tariamai naująją politiką santykiuose su Vakarais?

— Stalino išnykimas iš politinės arenos ir staigus kito bolševikinio potentato — Berijos — sulikvidavimas sukrėtė komunistinį monolitą, o viršūnėje pradėjo atsirasti plyšių. Tikslu išlošti laiką, reikalingą tų plyšių užlopymui ir „kapitalistinio apsupimo" sutrikdymui, Maskva pradėjo taikos ofensyvą ir „preventyvinės taikos" politiką. Vakarietiškasis pasaulis nėra, deja, nei pakankamai pasiruošęs, nei reikiamai vieningas susidariusiai tarptautinei padėčiai apvaldyti. Globaliniam komunistinio pasaulio puolimui turi būti priešpriešais pastatyta globalinė laisvojo pasaulio strategija. Kai tai įvyks, ne tik bolševizmo veržimasis bus sulaikytas, bet ir visas jo antmelo, klastos ir teroro pastatytas politinis pastatas turės sugriūti. Bet tam bus reikalingi nauji bandymai, bus reikalingas laikas. Taigi, viskas šiandien kalba už tai, kad šaltasis karas su neišvengiamais įtempimais ir laikinais atoslūgiais tęsis dar ilgoką laiką. Maskva bandys nukreipti vakarietiškąjį pasaulį į derybų, konferencijų kelią. Turint galvoje ypač europines nuotaikas, yra visai galimas daiktas, kad tas politinis manevras Maskvai pasiseks ir kad pasaulis yra išvakarėse naujos eros, būtent, nesibaigiančių derybų ir konferencijų bei susirašinėjimų daugiausiai apie tai, dėl ko tartis, lydimo šaltojo karo.

— Kaip visa tai atsilieps į lietuvių ir kitų pavergtų Rytų tautų pastangas išsilaisvinti?

— Mums, lietuviams, lygiai kaip ir kitoms Sovietų pavergtoms tautoms, savaime aišku, pirmoje eilėje rūpi, kokios įtakos bendroji pasaulio politinės padėties raida turi Vidurio ir Rytų Europos valstybių, jų tarpe ir Lietuvos, išlaisvinimui. Su džiaugsmu ir pasitenkinimu galima konstatuoti, kad svarbiausias laisvojo pasaulio veiksnys — Jungtinės Amerikos Valstybės — šiuo požiūriu nėra susvyravęs ir nėra davinių, kad ir ateityje susvyruotų. Įrodymai — prezidento Eisenhowerio š. m. balandžio 16 d. paskelbtoji JAV vyriausybės laisvės programa, įsakmiai įjungianti Sovietų Rusijos pavergtosios Europos dalies ministerių konferencijos š. m. liepos mėn. Washingtone komunikatas ir Valstybės Sekretoriaus John Foster Dulles liepos 18 d. pranešimas, ir, pagaliau, Kersteno rezoliucijos priėmimas, kas drauge yra ir neįkainuojamas Amerikos Lietuvių Tarybos vykdomojo komiteto įnašas Lietuvos laisvinimo bylai.

— Kas pasakytina dėl Lietuvos laisvinimo veiksnių veiklos ir artimiausiųjų uždavinių?

— Mūsų tautos vedamoji kova dėl Lietuvos valstybės išlaisvinimo turi du aspektus: politinį — valstybės išlaisvinimą — ir tautinį — mūsų tautos potencialo išlaikymą. Tatai apsprendžia ir mūsų laisvinimo veiksnių šiapus geležinės uždangos yra susidarę kai ir du lietuvių politinės veiklos centrai — vienas Amerikoje, kitas — Europoje. Pirmąjį sudaro Lietuvos diplomatinis atstovas Washingtone, Amerikos Lietuvių Taryba Čikagoje, Lietuvos Laisvės Komitetas New Yorke ir besikuriančioji, tiesa, gana sunkiai, Amerikos Lietuvių Bendruomenė. Europoje turime VLIKą ir Vykdomąją Tarybą, Lietuvos Diplomatijos Šefą, diplomatinius atstovus Vatikane, Londone ir Paryžiuje ir Lietuvių Bendruomenes Vokietijoje, Anglijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Šveicarijoje, Švedijoje ir kitur. Svarbu ir būtina, kad sakytų centrų — Amerikos ir Europos — veikla būtų suderinta, o kur reikia, ir suintensyvinta bei sustiprinta. Mums, dirbantiems JAV-se tai ypač svarbu dar šiais metais lap kričio galė Čikagoje įvykstančio Vis Amerikos Lietuvių Kongreso akivaizdoje. Aš esu tikras, kad šis mano lankymasis Europoje tam darbui patarnaus.

Baltų Tarybos posėdis įvyko Reutlingene Vykd. Tarybos būstinėje rugpjūčio 5 d. Dalyvavo iš lietuvių pusės Vykd. Tarybos pirm. K. Žalkauskas, Užsien. Reik. Tarn. valdyt. Dr. P. Karvelis ir Inform. Tarnyb. valdyt. M. Gelžinis; iš latvių pusės — min. R. Liepinš, ir iš estų pusės-min-Selter. Tame posėdyje atvykęs iš JAV Lietuvos Laisvės Komiteto pirm. V. Sidzikauskas padarė platų pranešimą apie politinę padėtį ir bendruosius Pabaltijo tautų laisvinimo reikalus.

Maskva. Oficialiai paskelbta, kad Berijos byla pavesta spręsti Vyriausiajam Tribunolui, nenurodant laiko kada ši byla bus sprendžiama ir taip pat nežinia, kokie formalus kaltinimai Berijai bus taikomi.

LIETUVOS, LATVIJOS IR ESTIJOS VEIKSNIU MEMORANDUMAS

Naujausiųjų įvykių akivaizdoje, ypač kai Sovietų Sąjunga taikosi išeiti su nauja politine taktika Vakarų atžvilgiu, Lietuvos, Latvijos ir Estijos vadovaujantieji veiksniai paruošė ir išsiuntinėjo daugeliui pasaulio valstybių notą, pridėdami platesnį memorandumą apie Pabaltijo tautų patirtį jų santykiuose su Sov. Sąjunga.

Memorandume išdėstoma, kad minėtieji santykiai buvo nustatyti visos eilės laisvu noru sudarytų sutarčių, tačiau geros kaimynystės padėtis pasikeitė, kai Sovietų Sąjunga, pasinaudodama paktu su Vokietija, primetė Pabaltijo valstybėms savitarpio pagalbos sutartis, įvedė didelius kariuomenės kontingentus, o vėliau tuos kraštus ir visiškai okupavo, nors Maskva buvo iškilmingai užtikrinusi neliesti jų suverenumo. Memorandume peržvelgiama suglaustai visa įvykių eiga, remiantis atitinkamais dokumentais. Jis baigiamas šiomis išvadomis ir šiais reikalavimais:

„Iš šios trumpos faktų ir pareiškimų apžvalgos aišku, kad SSSR Pabaltijo tautų atžvilgiu nusikalto:

a) flagrantišku laužymu sutarčių ir nesilaikymu susitarimų, kuriais buvo pagrįsti jų tarpusavio santykiai;

b) agresijos aktais, kuriais buvo pažeistos anuo metu galiojusios sutartys ir susitarimai tarp Pabaltijo ir SSSR valstybių;

c) pažeidimu tarptautinių normų, kurios tuo metu saistė tarptautinės bendruomenės narių santykius;

d) nesilaikymu Atlanto Chartoje 1941.VII.12. formuluotų 2, 3 ir 6 principų, kuriais SSSR yra tiek pat Britanija, dedant Sovietų Sąjungos Britanija, adedant Sovietų Sąjungos ambasadoriui Maksimui Litvinovui parašą po Jungtinių Tautų deklaracija, kurios integralinė dalis ir yra minėtoji Charta;

e) genocidu, pastoviai vykdant Pabaltijo gyventojų eksterminaciją, juos kalinant, deportuojant ir žudant.

Nepaisydamos karo padarytų nuo skaudų, gedulo ir sunaikinimų, laisvos tautos nešioja savyje gilią pagarbą visoms atkovotoms laisvėms ir savo palikimui. Jos moka su spontaniško ir jaudinančiu solidarumu eiti į pagalbą neviltyje esantiems savo broliams be rasės ir religijos skirtumo. Tai buvo visiems įrodyta prieš keletą mėnesių, kai siaučiantieji gamtos elementai nusiaubė Olandiją, Belgiją ir Didžiąją Britaniją.

Ar gali tos pačios tautos ir jų vyriausybės likti abejingos visam šimtui milijonų žmonių — naujų bolševizmo aukų — Europoje, kurių moralinis ir materialinis skurdas yra religinio, ekonominio ir socialinio persekojimo išdava? Toks abejingumas būtų lygus Vakarų krikščioniškosios civilizacijos pagrindų išdavimui.

Tvirtas Jungtinių Tautų laikymasis Korėjos reikaluose apskritai, o sprendžiant belaisvių problemą specialiai, parodė, kad iki šiol laisvasis pasaulis visiškai nebuvo linkęs į tokios rūšies kapituliaciją ir apsisprędė, nors ir didelių aukų kaina, griežtai atsakyti į moderniųjų totalitarinių valdovų veiksmus.

Tačiau jei vieno krašto ir keleto dešimčių tūkstančių belaisvių likimas patraukia tokiu dideliu laipsniu civilizuotų valstybių dėmesį, kiek intensyvesnės turėtų būti jų pastangos drąsiai sukliudyti eksterminaciją ištisų tautų, patekusių raudonųjų imperialistų jungan.

Vadovaujantieji trijų Pabaltijų respublikų laisvinimo veiksniai, kilę tiesioginiai iš rezistencinių sąjūdžių, atsiradusių per visokias okupacijas, apima visas politines pakraipas ir yra ištikimi savo tautų, trokštančių atgauti laisvę, valios reiškėjai. Jie laiko savo pareiga:

a) priminti laisvosioms tautoms baisią Pabaltijo valstybių patirtį santykiuose su SSSR;

b) atkreipti atsakingų Vakarų asmenų dėmesį į tą mirtinį pavojų, į kurį patektų laisvasis pasaulis, jei patikėtų bolševikų vadų pažadais, pareiškimais ir parašais;

c) prašyti JTO narius, kuriems Atlanto Charta, Jungtinių Tautų Deklaracija ir Jungtinių Tautų Paktas nėra negyvos raidės, įtraukti į didžiųjų problemų tarpą laisvės, politinės nepriklausomybės ir individualinių teisių atstatymą bolševikinio režimo prispaustoms tautoms bendrai ir Pabaltijo tautoms specialiai;

d) prašyti kiekvieną laisvą tautą, kad ji statytų kaip sąlygą bet kurioms deryboms su Sovietais, jog Estija, Latvija ir Lietuva būtų išlaisvintos iš sovietinio režimo, atstatant jų nepriklausomybes.

Memorandumą pasirašė: K. Selter, Buv. Užsienio Reikalų Ministeris, Estų Tautinio Komiteto Atstovas; R. Liepinš, Buv. Finansų Ministeris, Latvijos Išlaisvinimo Komiteto Europos Centro Užsienio Tarnybos Vefas; M. Krupavičius, Buv. Žemės Ūkio Ministeris, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Pirmininkas.

Nota atitinkamoms vyriausybėms buvo persiųsta Vykd. Tarybos Užsienio Reikalų Tarnybos valdytojo Dr. P. Karvelio.

Atgarsiai. Dėka pabaltiečių spaudos konferencijos Hamburge, kurioje dalyvavo eilė žinių agentūrų, spaudos ir radiofonų atstovų, pranešimai apie memorandumą ir ištraukos iš jo turinio greit pasklido po visą pasaulį. Plaukia jau ir pirmieji atsakymai iš pačių vyriausybių, kurioms jis buvo įteiktas. Būdinga, kad vienas iš pirmųjų palankiai atsiliepė Tautinės Kinijos vyriausybės įgaliotas atstovas prie Jungtinių Tautų.

7 DIENOS

Londonas. Britų paštas sulaikė laiškų ir siuntinėlių persiuntimą į Prancūziją. Priimamos tik labai svarbios telegramos ir svarbūs telefoniniai pasikalbėjimai.

Paryžius. Visų rūšių susisiekimo straikai dar daugiau išsiplėtė, kai straikui ėmė vadovauti Prancūzijos kompartija. Manoma, kad Prancūzijoje gali įvykti generalinis straikas. Tūkstančiai vasarotojų negali grįžti iš Prancūzijos. Be susisiekimo darbininkų prie straiko prisijungė dūjų ir elektros įmonių darbininkai. Keleiviai „įšalo" mažose Prancūzijos geležinkelio stotyse.

Britų turistai šaukiasi pagalbos. Vakar sustreikavo dujų kepyklų.

Berlynas. Rytų Berlyno policija apsaugo sargybos grandinėmis vakarų Berlyno sritį, nepraleisdama iš rytų zonos atvykstančius pasiimti dalinamo maisto vakarų Berlyne. Nežiūrint įvairiausių persekiojimų, iš rytinės zonos nuolat prasiveržia iš badėję rytų zonos vokiečiai, kuriems iki šiolei išdalinta 2.121.000 maisto siuntinių.

New Yorkas. Britų ministeris Selwyn Lloyd, atvykęs į JTO posėdį, pareiškė, kad jis yra tos nuomonės, jog dabar nėsą reikalo svarstyti komunistinės Kinijos priėmimą į JTO.

Atenai. Du kart iš eilės šią savaitę įvyko žemės drebėjimas Itakos ir Zantes salose. Daug pastatų sugriauta. Žuvo trys asmenys. 3.000 gyventojų liko be pastogės.

Wellington. Sov. Rusija užpirko N. Zelandijoje tūkstantį tonų sviesto ir veda derybas dėl tolimesnių užpirkimų sviesto ir jautienes mėsos. Raudonieji pirkliai už toną mėsos moka 40 svarų daugiau, negu anglai.

Tokio. Tokio policija praneša,, kad sugautas soviet. Rusijos žvejų kuteris, kuris slaptai atplaukdavęs į Japonijos vandenis, kurio įgula šnipinėjo Rusijos naudai. Pas įtartiną asmenį, atvykusį nelegaliai į Tokio, rasta slapti dokumentai ir milijonas jenų grynais pinigais.

LIBERALŲ PERGALĖ KANADOS RINKIMUOSE

Kanados parlamente rinkimuose ir šiais metais liberalai laimi. Jau nuo 1935 metų rinkimus į Kanados parlamentą laimi tie patys liberalai. Per šiuos rinkimus liberalai surinko 170 mandatų, konservatoriai 50. Komunistai, nors buvo išstatę labai skaitlingą būri kandidatų, nelaimėjo nė vieno mandato.

KUN. BORYNSKIO DINGIMO PASLAPTIS NEPAAISKEJO

Prieš mėnesį dingusio Bradforde lenkų kun. Borynskio paslaptis ir toilau lieka didžiąją paslaptimi, kurios policijai ir Scotland Yardui nepavyksta išaiškinti. Visa byla dar daugiau susikomplikavo, kai pereitos savaitės penktadienį ten pat gyvenąs kun. B. Martynellis buvo rastas jo bute apalpęs. Nuvežtas į ligoninę kun. Martynellis policijos pareigūnams pareiškęs, kad tą dieną į jo butą atėję du vyrai, kalbą angliškai. Vienu laiku jis gavęs smūgį į galvą, nuo ko sukniubęs ant grindų. Ligoninės parodymai skamba, kad jokių sumušimo žymių pas atvežtąjį ligoninėn kun. Martynellį nepastebėta. Manoma, kad kun. Martynellis pergyvena nervų sukrėtimą, kadangi jis, būdamas Sibire, du kartus lazda buvo sumuštas per galvą. Jo butas yra nuolat saugomas policijos. Ten neįleidžiami nei spaudos korespondentai, nei Martynellio pažįstami.

Per paskutinį policijos pasikalbėjimą su spaudos atstovais, Bradfordo kriminalinės policijos viršininkas pareiškęs, kad kun. Borynskio paslaptingas dingimas galįs turėti politinį pobūdį ir, jo nuomone, dingęs kunigas šiuo metu galįs būti Lenkijoje, nes iki šiolei, nežiūrint didelių pastangų, nepavykę surasti kun. Borynskio lavono, jei jis būtų nužudytas. Tuo tarpu Bradforde gyvenančių lankų nuomone — kun. Borynskis negalėjęs grįžti Lenkijon, o tikriausiai paslaptingos rankos jį nužudžiusios kur nors šitame krašte.

AR GIMS KULTUROS FONDAS?

RAŠO

STP. VYKINTAS

„ELTA“ ir Vokietijos Krašto Valdybos biuletenis iškėlė p. K. Žalkausko ir p. J. Tyrio mintis, kad šalia Tautos Fondo reikia organizuoti Kultūros Fondą. Tai Vykdomosios Tarybos ir Vliko žmonių nuomonė, ir tenka manyti, kad tai yra oficiali nuomonė. Pabrėžtina, kad Kultūros Fondo steigimo idėja yra sena ir kad Lietuvių Kultūros Fondas tremtyje buvo įsteigtas 1947 m. Šio fondo skyriai, kiek žinoma, ir dabar veika Clevelande ir Melbourne.

Prieš keletą metų rašydamas „Mūsų Kelyje“ dėl Kultūros Fondo įstatų suabejojau, ar organizatoriams pasiseks įgyvendinti šią gražią idėją. Fondo pirmininkas raš. L. Dovydėnas žadėjo mane lazda mušti už abejones. Ir deja, šios abejonės pasitvirtino, o lazda turi du galu. Šiandien yra faktas, kad L.K.F. yra pusiau mirusi organizacija. Du skyriai tai kaip du kareiviai fronte. Menka armija.

Todėl suprantama, kad ant šio nelaimingai gimusio kūdikio lavono norima kurti naujas Kultūros Fondas. Man rodos, kad lietuvių tauta pastatytų nemirštamus paminklus tam žmogui, ar tiems žmonėms, kurie ne tik pagimdytų, bet ir išauginti stiprų, nemirštamą L. Kultūros Fondą. Ir p. K. Žalkauskui ir p. J. Tyriui būtume didžiai dėkingi, jei jie šią idėją paverstų gyvu kūnu.

Nors nesu skeptikas, tačiau gyvenimiškoji realybė verčia ir šį kartą iškelti kai kurias abejones. Sakoma, bus tik du fondai: Tautos ir Kultūros, ir basta. Tačiau prašome atsakyti: iš kokio fondo bus statoma Vasario 16 d. gimnazija, iš kokių fondų bus statomos lietuvių bažnyčios, lietuvių namai beveik kiekviename mieste, kur tik gyvena lietuvių, iš ko bus šelpiami L.L. Kovų invalidai etc.? Lietuvis tremtinys yra tiek apkrautas visokiais mokesčiais ir įpareigojamas aukomis, kad jis nebegali kvėpuoti. Net ir Vokietijoje likę skurdžiai, atsiprašau už pavadinimą, turi nešti aukas visokiems fondams. Todėl suprantama, kad žmonės pradėjo vengti betkokių aukų rinkėjų.

Įsteigti Kultūros Fondą nėra sunku, juo labiau, kad jis kaip ir yra įsteigtas. Tačiau jį išlaikyti ir užtikrinti jo ilgą ir nemirštamą ateitį nėra taip lengva. Man prisiminą prieš kelis metus Vokietijos Krašto Valdybos suorganizuota Kultūros taryba. Ji buvo apsvarsčiusi ir numačiusi tokią gražią programą, kad atrodė, jog Vokietijoje bus lietuvių kultūrai išauginti gražiausi žiedai. Tačiau, tos tarybos nariai greit išemigravo ir pati taryba nėi vieno kultūrinio darbo nepadariusi mirė. Jei vėl gimdyti tokį vaiką, kuris negimęs mirs, ar verta pastangų?

Mano įsitikinimu, Vlikui ir Vykdomajai Tarybai lygiai kaip ir JAV ALT-ui reikėtų persvarstyti Tautos Fondo uždavinius ir išplėsti jo paskirtį. Geriau vienas centrinis fondas su keliais poskyriais, negu du fondai su menkais kapitalais. Prie Tautos Fondo galėtų veikti Kultūros fondo skyrius. Svarbu ne kiek fondų bus, bet svarbiausia, kiek fondų valdytojai bus nuoširdūs ir sugebės kultūrines, kūrybines pastangas paremti materialiai. Latviai turi Kultūros Fondą, ir jis nėra popierinis. Jie moka ne tik organizuoti, ištesėti, bet ir planingai, pozityviai dirbti. Pasimokykime ir mes iš jų.

LONDONO VAIDILA

Liepos mėn. 25 d., Sporto ir Socialinio klubo salėj „Londono Vaidilos“ pastangomis įvyko vaidybinėmis temomis pasikalbėjimo valandėlių atidarymas. Atidaromąjį žodį tarė sambūrio pirm. P. Mašalaitis, pranešdamas, kad šių pasikalbėjimų svarbiausias yra tikslas, tai supažindinti scenos meno mėgėjus su pagrindinėmis, sceniniam darbui, aktoriaus paruošimo, taisyklėmis. Kad šiuose pasikalbėjimuose galėtų daugiau dalyvauti klausytojų, tai jie bus pravedami vakarais, po kasdieninių darbo valandų ir tęsis savaitę laiko.

Pasikalbejimuose pamokas dėstė atvykęs iš Coventrio buv. Panevėžio Teatro aktorius J. Kazlauskas ir londonietis, buv. Kauno Jaunojo Dramos Teatro aktorius V. Dargis. Šiems Pasikalbėjimams buvo skirtas gana trumpas laikas, atrodė, kad per savaitę laiko tokioj plačios apimties temoj, mažai ką bus galima išmokti. Bet energingų aktorių dėka ir sugebėjimu, klausytojai įgijo daug naujų žinių ir praktikos. Pasikalbėjimai buvo vedami prisilaikant Stanislavskio teorijos, aiškinta mėgėjų dažnai daromos klaidos ir supažindinta su svarbiausiomis aktoriaus mėgėjo ir aktoriaus profesionalo, taisyklėmis. Visas pagrindinis tų pasikalbėjimų tikslas, tai kad aktorius megėjas, kaipo toks neprivalo ir visą laiką pasilikti, jam reikia duoti žinių, kad iš jo būtų galima paruošti aktorių profesionalą. Praktikiškai praeita: beletristikos dalykėlių skaitymas, deklamavimas ir patikrintas balso skambumas, nes šie dalykai kiekvienam aktoriui yra privalomi išmokti. Balso skambumas ir gerklės organai buvo lavinami pagal tam reikalui išdirbtą garsų ir žodžių abėcėlę: ba, be, by, bo, bu.... ca, ce, ir t.t. Skiemenys turi būti ištariami pilnai atidarytomis lūpomis, trumpai ir aiškiai, vengti „dainavimo“ t.y. kalbant ištęsti žodžius. Išmokus tinkamai „išbūbninti“ skiemenis, toliau galima pradėt mokintis taisyklingai ištarti su atsikvėpimu, ar be jo, visą virtinę įvairių žodžių. Prisilaikant Stanislavskio teorijos, įvairūs isteriški gestai, triukšmingi judėsiai, nepageidautini ir nėra reikalo juos praktiškai aiškinti. Nes aktorius turi nuteiktį žiūrovą iš širdies gilumo kylančia vaidyba, o ne dirbtinais ir triukšmingais gestais.

Rugpjūčio mėn. 2 d. vakare įvyko paskutinis pasikalbėjimas, kursantų terminu tariant, užbaigiamieji egzaminai ir ta proga buvo suruoštas linksmas subuvimas. Pobūvio metu buvo trumpai peržvelgta visos savaitės pasikalbėjimo valandėlių eiga ir tuo reikalu vyko gyvos ir įdomios diskusijos.

„Londono Vaidilos“ pirm. Mašalaitis, sambūrio ir klausytoju vardu padėkojo lektoriams už pasikalbėjimo valandėlių pravedimą ir prašė, kad mieli lektoriai sutiktų ir ateityje su sambūriečiais bendradarbiauti.

Bulaitis papasakojo savo atsimini mus iš tų laikų, kada Londono lietuvių kolonijoj buvo suvaidinta pirmas scenos veikalas „Neatmezgamas Mazgas“. Taip pat plačiai supažindino ir su kitais scenos veikalais kurie buvo rengiami prieš Pirmąjį Pasaulinį karą ir jam praėjus.

Černius — pasidžiaugė, kad šitos pasikalbėjimų valandėlės davė didelį įnaša į scenos gyvenimą ir įsigytos naujos žinios žymiai palengvins pirmuosius aktoriaus mėgėjo žingsnius.

Aktorius Kazlauskas nuoširdžiais žodžiais pareiškė jaučiąs didelį malonumą, kad jam teko su sambūriečiais visą savaitę bendradarbiauti ir pasidalinti mintimis. Kiek leido galimybės, susipažinom scenos dar buose ir asmeniškai, ir jausčiausi laimingas, kad tos pasikalbėjimų valandėlės atneštų nors ir mažą dalelę naudos. Palinkėjo sambūriui išaugti į stiprų vaidybos meno vienetą, kad išmušus laisvės valandai galėtų grįžti į Lietuvą pilnam Londono Vaidilos Teatro sąstate ir gyvuoti ilgiausius metus.

Klausytojai, įvertindami šių pasikalbėjimo valandėlių naudingumą, „Londono Vaidilos“ vadovybei ir lektoriams, kurie tam reikalui paaukojo savo liuoslaikius ir turimas atostogas, reiškia širdingą padėka. Jūsų suteiktos žinios padės surasti kelią į scenos meno lobių rūmus.

V.V.

Liuveno Universitete

Jeigu Jums tektų kada nors viešėti Belgijoje, neapsistokite per ilgai jos didmiesčiuose, pesisunkusiuose moderniaja amerikoniška dvasia. Gal ir atkreiptų Jūsų dėmesį intensyvus blizgančių automobilių judėjimas apdulkėjusiose Briuselio gatvėse arba prekylangiuose prabangiškai išklotas didžiulis turtas, gal ir susižavėtumėte viena kita išlikusia istorijos relikvija, tačiau greit jame nuobodžiautumėte. Nė daug daugiau patrauklus yra ir Antverpeno miestas, su savo milžinišku uostu, kuriuo taip labai didžiuojasi belgų visuomenė.

Bet visi jūrų uostai yra taip vieni į kitus panašūs...

Sėskite ilgai negalvodami į pirmą pasitaikiusį jūros link einantį ekspresą, kuris žaibo greitumu nuneš Jus į Flandrijos viduramžių istoriją: Gento ir Brugge miestus. Netikėsite savo akimis vaikščiodami senų kanalų krantais, gėrėsitės išlikusiais ligi šių dienų išdidžiais korporacijų rūmais, ir gal kai kuri pilis prabils apie šio krašto didžiuosius vyrus: Van Artevelde, Van Dyck ir kitus. Brugge — tai šiaurės Venecija, neslėpdamas savo pasididžiavimo tars Jums šio miesto gyventojas.

Tačiau po kiek laiko klausite patys savė: ar nėra kartais lietuvių šiame krašte. Kur jų nebus! Nuvažiuokite tiktai ilgai nesvarstydami į Liežo arba Limburgo pramonės kraštą. Rasite juos ten susispietusius pilkuose apdulkėjusiuose dar nuo karo laikų išlikusiuose barakuose, sunkiai dirbančius anglių kasyklose. Bet nustebsite pravėrę duris: su lietuvišku nuširdumu būsite maloniai sutikti, priimti, pavaišinti. Papasakos jie Jums apie savo kasdieninius vargus ir rūpesčius, apie savo viltis. Džiaugsitės radę savus žmonės ir prisiminsite gal būt Tėvynės laukų poeto žodžius:

Ir meiliai ten tave vaišina, kur tik nueisi į svečius,
Tave ten myli valgydina, kiek tik tai leidžia išteklius...

Kažin ar galima pasaulyje rasti nuoširdesnę ir vaišingesnę lietuvių koloniją, kokia yra Belgijoje!

Bet neužmirškite ir Liuveno!

Senas Liuveno miestas. Garsus jo Universitetas.

Nustemba mokslo metu į jį atvykęs keleivis, matydamas tiek daug energingos jaunuomenės, žygiuojančios siauromis šio seno miesto akmenuotomis gatvelėmis, kalbančios įvairiausiomis pasaulio kalbomis. Su tinka jis čia ir kiniečių, ir negrų, ir daug kitų tautybių atstovų. Yra čia, žinoma, ir lietuvių studentų.

Liuveno Universitetas yra svarbiausia krikščioniškos linkmės Mokslo Institucija pasaulyje, turinti visus fakultetus, iš kurių ar ne žymiausi bus filosofijos ir ekonominių mokslų. Studijos jame yra daugiau teorinės ir kai kuriuose fakultetuose, ypač medicinoje,skundžiamasi per maža praktika. Studentų skaičius praeitais akademiniais metais prašoko 9.000, kurių tarpe apie 500 užsiniečių. Dėstoma prancūzų ir olandų kalbomis.

Pasibaigus karui, šiame Universitete studijavo apie 20 lietuvių, kurių dalis baigė jį augščiausiais laipsniais. Didelė dalis išvyko po kiek laiko į Užjūrį, kadangi tęsti mokslą ne paprastai sunkiose materijalinėse sąlygose, nekieno nešelpiamam studentui, buvo tiesiog neįmanoma. Praeitais mokslo metais Liuvene studijavo 4 lietuviai. Kiek jų bus sekančiais metais, sunku pasakyti. Nebūtų tačiau nuostabu, kad Liuveno Universitete neturėtumėme nei vieno lietuvių atstovo.

Liuveno Universiteto egzaminų sistema yra žiauri. Egzaminus visose šakose reikia laikyti mokslo metų gale, t.y. birželio - liepos mėn. Negavus 50 proc. taškų nors vienoje svarbesnėje šakoje, studentas yra „nukertamas“, su teise prisistatyti rugsėjo mėn. sesijai. Ypač tikslųjų mokslų pirmaisiais kandidatūros metais yra daug reikalaujama. Apskritai paėmus, studentų skaičius, išlaikančių egzaminus, pradedant augštuosius mokslus, retai prašoka 40 procentų.

Ši sistema yra ypač kieta lietuviams studentams, kurių tarpe yra du kunigai. Vieni turi rūpintis šalia studijų dar ir religiniais reikalais, ki ti ieškoti iš ko pragyventi. O tai nėra lengva Belgijoje. Tačiau lietuviai studentai kiek galėdami visuomet laikėsi krūvoje. Malonu būdavo sueiti visiems kartu pas Kun. Dėdiną, aptarti bendrus Lietuvą bei internacionalinę padėtį liečiančius klausimus Studentiškai kapelionas mus visuomet priimdavo, aprūpindavo lietuviška spauda, atidėdavo užmokestį už lietuviškų laikraščių prenumeratą, pasidalindavo net ir paskutiniais savo frankais.

Neužmiršime mes niekuomet ir lietuvaičių seselių vienuolių didelio vaišingumo. Dažnai jos mums paruošdavo puikius lietuviškus pietus, padrąsindavo studijose ir po kiek laiko Sainte Gertrude vienuolynas tapo mums kaip savi namai.

Reikia pripažinti, kad su pasigėrėjimu dažnai žiūrėdavome į kitų tautybių studentų susiorganizavimą. Latvių studentai, pavyzdžiui, Jo Eks Vyskupo Sloskans asmenyje randa didelį globėją ir uztarėją belgų visuomenėje. Jie turi savo namus Liuvene ir latvių studentų skaičius yra gan didelis. Baltgudžiai, ukrainiečiai, lenkai ir kitų tautybių didesnės grupės turi taip pat savo namus ir yra stipriai remiami savo užjūrių tautiečių. Didesnė jų dalis studijuoja politinius ir socialinius mokslus.

Tačiau mes dirbome ir dirbame kiek-tik galėdami, tikėdamiesi vistiek atsiekti savo užsibrėžto tikslo, pasiruošti savo sugriauto krašto atstatymui.

Pr. Inž. P. Povilaitis.

INZINIERIU FONDAS STUDENTAMS

Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga įsteigė Išvežtųjų ir Ištremtųjų Inžinierių Stipendijų Fondą“.

Stipendijos duodamos technikos mokslams eiti Vakarų Europos valstybėse. Kandidatas stipendijai gauti gali laisvai pasirinkti universitetą, o taip pat ir specialybę (statybą, mechaniką, elektrotechniką ir tt.). Stipendijos dydis numatomas 65 — 75 dol. mėnesiui, dešimt mėnesių per metus. Stipendija numatoma paskirti nuo šių metų spalio 1 d.

ALIAS Centro Valdyba pageidauja, kad kandidato globėju būtų Vokietijos Krašto Valdyba. Kandidatu turėtų būti nuoširdus lietuvis, kuris studijuodamas ir studijas baigęs jaustų moralinę pareigą prisidėti prie lietuviškos veiklos. Šiuo metu Vokietijoje esantieji inžinieriai prašomi patarpininkauti rekomenduojant kandidatus ir eventualiai juos globoti studijų metu.

Vokietijos lietuvių bendruomenės nariai, norintieji ir galintieji šia stipendija pasinaudoti, prašomi kreiptis į Vokietijos Krašto Valdybą Litauisches Zentralkomitee, (20a) Hannover — Kleefeld, Hegelstr. 6.

PABALTIEČIŲ SPAUDOS KONFERENCIJOS HAMBURGE atgarsiai vokiečių spaudoje yra keliuose laikraščiuose dedamos žinios, kad Pabaltijo Valstybių Taryba memorandumu kreipiasi į UN, reikalaudama šių kraštų nepriklausomybės atstatymo.

VOKIEČIŲ SPAUDA liepos mėn. viduryje eilėje laikraščių per apsirikimą ėmė skelbti apie pabaltiečių gedulo dieną, minint 1941 m. liepos 14 d. deportacijas. Visos žinutės tokio pat turinio kaip Birželio 14 d. minėjimo balsai, tik per klaidą sukeitus birželį su liepos mėn.

STUDENTU SUVAZIAVIMAS

Pabaltiečių studentų suvažiavimas ruošiamas rugpiūčio 12-15 d. Annaberge (Bad Godesberge). Jame bus tarp kitko nagrinėjamos pabaltiečių liaudies dainos. Suvažiavimas ruošiamas Pabaltiečių Tyrinėjimo Instituto iniciatyva.

Vokiečių radiofonas NWDR liepos 28 d. paskelbė, kad JAV kongresas paskyrė komisiją tirti Pabaltijo valstybių, Lietuvos, Latvijos ir Estijos, sovietinės okupacijos bylą.

MARIUS KATILIŠKIS

NEDERMĖ

(Ištrauka iš Terros išleistos M. Katiliškio knygos UŽUOVĖJA)

— Skirkim Vitkaus Liudą. Gimnazijas eina ir į petį jau suaugęs. — siūlė seniūnas, pratęs greitai spręsti.

— Ką Liudas? Per plonas ir blauzdos perminkštos, — priešinosi jo sūnus Pilypas, plačią, kaip sėtuvę, burną pražiojęs.

— Eikit jūs gegužėm skiauterių šukuoti, kad aš sutikčiau, — gynėsi moksleivis. O jo motina meiliom akim nuleisdama sūnų, tarė:

— Jei norėtum, tai ir galėtum... Knygas glemži, kaip šieną.

— O aš siūliau, kad prakalbą geriausiai nudėtų Lapeikos Ignius. Jis ten kasdien prisiklauso kapitonų ir viršilų, tai ir patsai sumestų, — išsitarė Beržinis.

Ignius net išsitempė išgirdęs savo vardą. Užsuko tik taip pasiklausyti, o čia, kad juos kur, dar bėdos įtaisys. Kareiviški rūbai jam tiko, ciekas kepurėje švitėjo ir durtuvas mas katavo prie šono. Tyliai sukeikęs, pasitraukė už nugarų. Parvažiuok tik atostogų — tegul bala.

— Ignius?... Nelabai. Jei imti, tai kad būtų paimta, be kliaudžių. Prašytume mokytojo, bet jis fjau išvažiavęs bus. Nurėžtų. O kur dabar tokį vyrą?...— laužė galvą pirmininkas.

— Gi jei paties Steponas apsiimtų? Rodos neturėtų apsikiaulinti, — pasiūlė Rokas Dryža.

— Steponas? Biesai žino... Kad ir jam galvoje špokai gieda, — niurzgė senis.

— Nu ko jam trūksta? Vyras nutikęs. Su jaunimo organizacijom. Su knygom. Kas už jį geriau pasakys? — laikėsi Rokas.

— Stepas, Stepas!... Kur lendi? Eik šen — papuolei vyruką. Senis skersavo pro užgriuvusius antakius, rodos pasirengęs engti savo vaiką.

— Je, mokslo laižęs. Gerokai... Į seminariją galėtų stoti... Tik čia mat ne mokykloje balabeikas krėsti. Į akis reikės pažvelgti. Prieš tokią šviesybę. Kiek ne taip — ir pagalum— Neduok, sakau, Dieve. Nepasitaisysi, kaip tas karčiamos žydelis, piršdamas savo dukterį Krikštėnų šunbajoriui.

— Geresnio ir pakabesnio vistiek nerasim. Jei Stepas apsiims, tai ir atliks. Galėčiau derėtis iš alaus pusbačkės. Ar ne Stepon? — pritarė Rokui ir Dargužis.

— Nežinau.

— Sutik ir gana, — gundė mergi nos.

— Dar yra laiko... Ko čia užsipuolėt?

— Nebekažinkiek to laiko. Imk ir sutik, — pataręs ir Stepo pusbrolis Kastantas.

— Dėl to dar aš pamislysiu, — nusprendė Stepo tėvas. ir pridūrė: — O taip, vienu žodžiu, jau viską būsiu pasakęs. Kas dar norėtų?

— Nieko, viskas aišku, — sutiko žmonės. Bet planų ir sumanymų atsirado apsčiai. Sakysime. Urnėžis manė, kad kapelija tikrai temoka armonika groti. Iš miesto samdyti neapsimokėtų. Jį suniekino, tardami, kad čia ne vestuvės. Ot. nupinti tokius ilgus vainikus, kad jų užtektų apibus kelio iki sodžiaus. Žmonės laiko įsitvėrę pakely. Vyskupas važiuoja viduriu.

Išsiskirstę būreliais svarstė, aptarinėjo. Lapeika vėl prisiminė brolį:

— Ja, vis būdavo persakys Vincentas, amžinatilsi... Kai šventino Gruždžių bažnyčiai pamatus, tai vyskupas Baranauckas sėdėjo klebonijoje stalo gale, krikštasuolėje. O jam iš abiejų šonų gubernatorius ir Nariškinas kunigaikštis. Kareiviško mundierium, vien auksais ir galionais nusiuvinėtas. Kunigaikštis patsai pilstė vyną į vyskupo kieliką. Nors ruskis nelabasis ir nekatalikas... O Baranauckas vyskupas, žilas, kaip oželis, ploja ruskiam per pečius, baksnoja pirštu į krūtinės. Tie švypsos barzdas išpūtę. Ja...

— Tai, kažin ar taip buvo?

Moterys išsivaikščiojo karvių melžti ir vakarienės virti. Pusberniai gatvėje laikėsi būryje, tardamiesi kokią jeibę ištaisyti.

Saulė sunkėsi pro medžius. Pailgai apskrita ir tokia didelė, kaip dok lo dugnas. Tamsiai raudona ir netekusi gyvybės, laukus aptraukė variniais šešėliais. Ir tartum tos tamsiai suklostytos spalvos, suteikė metalinį skambėjimą laukams. Pilni gyvybės — jie tarškė, ūbavo, baubė. Šešėliai ir traški vėsuma, pripildė Gružiškių sodžių, kaip talpnų indą, tarp juodų miško sienų, su kylančiais miglos garais iš Gružės ir Katmilžio pievų, su neaprėpiamu varlių kurkimu molkastėse ir Švėtimuose.

Nuo brastos atkilo pliaukšėjimas — kas nors brankino perdžiūvusius tekinius. Nusižvengė kumlys ir nudai navo. Daina nusiūbavo į pamiškes ir ūkavo daužydamosi į juodus kaip vidurnaktis kraštus. Už Lendrynės kalvos, iš pačių gilumų ir tankmių, atsišaukė skardūs aidai. Ir jie pamažėli ramėai tirpo, sugrįžę atgal į blėstančias vakaro ugnis.

Vaikai gatvėje bliaustėsi, lyg prieš lietų, apdainuodami vienas kitą, linarūtės ar kūlimo talkų papročiu. Maršalka įsiklausė tik vieną posmelį:

— O Maršalka šale kelio —
Pirma ranka klebonėlio...

Žmogus pasiklausė ir nusispjovė. Bet ne piktai, kaip buvo įpratęs spjaudytis ant piemenų. Bliaukit kiek norit. dainuokit! Greitai pamatysit, kad taip ir yra — aš pastatysiu ant savo.

Jis pajuto nuovargį, bet tokį keistą, nepanašų į darbymečio prakaitu sumerktų sąnarių smelkimą. Prakaito užteko ir šiandien. Kurgi. Ši diena atrodė neturinti ribų. Ir didžiai turtinga.

Jį šaukė vakarienės. Nedegdami šviesos susėdo už stalo. Valgė tylėdami, užsigulę ant savo dubenių, tematydami baltą viralą. Maršalka jautė, kad visi tik apie jį ir jo žygius galvoja. Iš pažemių žvilgsniai. pilni nuostabos ir tylios pagarbos. Suprantama.

— Nesidraikiok po sodžių su piemenimis, — pasakė sūnui.

— Ar aš kur einu? — paklausė tas nustebęs.

— Užtrauksi nešlovę ant mano namų... Sergėk Dieve, nežinau ką padaryčiau! Jau tada geriau iš po mano akių prapultum.

Steponas atsirėmė priemenėje į staktą ir atsisukęs be žado pažvelgė į tėvą. Jis nesugraibė jokio žodžio. Motina prabilo, sūnų gindama:

— Ir kas tau šiandien užėjo? Ko tu vis griauniesi ant vaiko? Negana kad atitraukei nuo mokslo — varinėja, kaip paskutinį. Rodos, kad svetimas jam būtų? O kaimynai neatsidžiaugia, kažinka duotų, kad ir jų vaikai, kaip mūsų Steputė būtų. Pajieškoti reikia tokio nuolankaus ir tokios širdies...

— Ta, ta, ta... Pragydo, matykitės, taradeika. Ką tu išmanai apie didelius reikalus? Žiūrėk tik, kad jovalo kiaulėms netrūktų. Ir savo mergpalaikes dabok. Kada aš kalbu visam sodžiui, tai matyt, yra labai svarbu...

— Didelis čia daiktas.

— Kad razumo tavo puodynėje atsirastų bent tiek, kiek žvirblio snape mėsos, tai neturėčiau jokios bėdos. Dabar, ką tu žmogus su tokiais aukšliais? Visi supranta ir žino kokius didelius ir svarbius dalykus turiu atlikti. Kad esu išrinktas iš visos parapijos. Pavydi kitį, kad ne jiems teko. O čia tavo šeimyna nė vypt... Nu, bet aš dėl jūsų durnumo rankų nenuleisiu. Dėl visų gerovės kovosiu.

Troboje vis labjau temo. Kurį laiką buvo ramu, tik musės palubyje ošė. Stepas tebesėdėjo ant slenksčio. Už jo nugaros čirškė tėvo pypkė. Ir jam stipriau patraukus dūmą, rausvi debesėliai išplisdavo virš galvos. Senis vėl prabilo. Jo balsas jau buvo pasikeitęs ir kimlai minkštas, lyg po ilgų svarstymų persunktas neryžtingų svajojimų:

— Prakalba gal tau ir išeitų... Prie svetimų nenorėjau saviškio piršti. Girdi — siūlosi, kaip velnias į kūmus... Kam šito, jei aš tik vienas turiu tikrą sumanymą?

Stepas neatsiliepė. Tėvas kuisėsi, krenkštė patamsyje.

— Šešias klesas išleidau — tai jau vyras esi. Kiti su tokiu mokslu kanceliarijose sėdi, arba vaikus moko. Ir sako, tau apyniekiai ėjosi.

— Kas iš to, kad neblogai? — prie kaištingu klausimu atsakė sūnus.

— Nešiaušk šerio! Aš nepratęs, kad man kas į blakstienas spigintų. Savo galva visur apseinu.

— O kito tik plaukams želdyti...

Lyg nenugirdęs, tėvas varė toliau:

— Tu egzaminą duosi. Aš turiu permatyti ir prsitikrinti ar tu kam nors naudinags. Duokim — pasirodai su prakalba gerai, kaip tikras mano sūnus. Nu... Tai gal?... Mes dar pamislysim kaip su mokslais.

— O... — atsidūso vaikinas. Jis žengė lauk, lyg tolindamasis nuo viliokių, sunkiai bejtikimų vaidinių.

Į langus atsimušinėjo karkvabaliai. Jie čežėjo ir medžių lapuose, ir nukritę vėlėsi žolėje. Sunkūs medžiai, lyg juodais dantimis sukandžio jo dangaus žalumą, kurs toliau nuo žemės perėjo į geltonumą, tartum nokdamas.

Vyrai traukė namo. Sustodami prie savo keliukų ir vartų, atsisveikindami šūkavo.

(Pabaiga)

M. TEVAINIS

NETRUKUS KELSIS I NUOSAVUS RUMUS

PASIKALBEJIMAS SU GIMNAZIJOS DIREKTORIUM GIEDRAICIU

Šiuo metu Diepholzo stovykla lyg išmirusi. Nebėgirdėti dainų, tuščios sporto aikštelės, apytuščiai blokai. Nebėpakyla sekmadieniais į stiebą trispalvė, negirdėti tautos himno aidų, ramu, tylu ir nykु pilkųjų kareivinių rajone. Jaunimas išsiskirstė vasaros atostogų. Per 50 moksleivių Šveicarijos L.B-menės pirm-ko inž. J. Stankaus pastangomis atostogauja Šveicarijoje, trys išvyko į Angliją, pakviestos DBL S-gos, trys išvyko į Italiją, kur stovyklauja lietuvių salezičių kunigų suruoštoje stovykloje, du vyresnieji berniukai išvyko dviračiais į Italiją, du išėjo pėsti į Prancūziją, tikėdamiesi, kad pakeliui juos pavežins ta kryptimi vykstančios mašinos, ir dar keli išvyko į Norvegiją ir kitur. Didelė dalis mokinių stovyklavo, o kiti ir dabar tebestovyklauja lietuvių stovyklose Vokietijoje.

Mokytojų dauguma taip pat išsiskirstė atostogų. Vieni mokinių transporto palydovais į Šveicariją, kiti pas savo artimuosius Vokietijoje, bet Gimnazijos Direktorius p. A. Giedraitis ir Vicedirektorius p. O. Kyzelbachas vis dar labai užimti paruošiamaisiais Gimnazijai perkelti ir kitais darbais. Direktorius dažnai vyksta į naująją Gimnazijos buveinę į Pietų Vokietiją, kur skubama greičiau paruošti patalpas klasėms ir bendrabučiui, o dėl to labai sunku Poną Giedraitį Diepholze sutikti. Nutaikęs progą, kai jis buvo grįžęs iš Huettenfeldo, ir užkalbinau jį, skubantį į Gimnazijos raštinę.

— Atrodo, pone Direktoriau, kad šiais metais vasaros atostogų sau ir neturite, nes važinėjate perkamų Gimnazijai rūmų reikalais, o ir einamieji Gimnazijos reikalai neatleidžia. Ar ne perdidelė našta slėgia Jūsų pečius?

— Ogi neši, kiek paneši, — maloniai, kaip ir visada, nusišypsojęs atsakė ir paprašė prisėsti ant sukrypusio suoliuko, prie Gimnazijos bloko. — Kai nepaneši, kito šaukies. O man uoliai talkininkauja vicedirektorius ponas Kyzelbachas, kuris šią vasarą atostogų taip pat menkai teregės. Prireikus padeda ir kiti kolegos.

O tas važinėjimas tik malonus, kai žinai ir tikies, kad netrukus Gimnazija galės atsisėsti savo sodyboje. Bėje, tai sodybai reikėtų ir lietuviško pavadinimo. Pagalvokim, kam tai rūpi, koks tas pavadinimas turėtų būti.

— Tėko skaityti, kad mokinių vasaros atostogos baigiasi rugpiūčio 25 d. Kur suvažiuos mokiniai tęsti mokslo po atostogų, ar dar į Diepholzą ar jau į naują vietą?

— Tuojau ar kiek vėliau po vasaros atostogų tikrai teks kraustytis į naująją vietą. Neproduktinga būtų čia nuomoti patalpas ir ten turėti savo. Teisybė, savo sodyboje neužteksim patalpų visiems reikalams arba teks gal labai susispausti ir šalia dar pasinuomoti. O vis dėlto jausimės jau savo gūžtoje.

— Kokį įspūdį, pone Direktoriau susidarėte apie naująją vietą Gimnazijai, ten lankydamasis?

— Gerą. O juo dažniau ten lankausi ir ilgiau pabūvu, juo labiau ta vieta man patinka. Iš rūmų bokšto apsidairęs matai didžiulį Reino slėnį su kalnais iš dviejų pusių. Viena pusė kalnų visai netoli nuo mūsų sodybos. Čia vynuogių ir sodų kraštas, ir viena iš sveikiausių vietų visoje Vokietijoje.

— Kokiomis akimis žiūri Pietų Vokietijos vokiečių įstaigos į mūsų gimnazijos įsikūrimą jų ribose?

— Gimnazijos perkėlimas į Hesse no privinciją, kur yra mūsų sodyba, vietos valdžios sutiktas palankiai. Šiuo metu atliekami perkėlimo formalumai.

— Ar užteks gimnazijai ir bendrabučiui ten esančių patalpų, ar reikės ir naujų pristatyti?

— Į tą klausimą jau dalimi ir atsakiau. Dabar, sakau, teks susispausti ir pavargti. Tačiau PLV Vokietijos Krašto Valdyba deda visas pastangas įgyti dar naujam pastatui, kurį tektų pasistatyti. Juk būtų labai nuostabu, kad už 200.000. - DM. įgytų rūmų užtektų klasėms, kurių reikia mažiausia 12, bendrabučiui, 200 mokinių valgyklai, virtuvei ir taip toliau.

— Tiesa, už 200.000. - DM. perdaug didelių rūmų įgyti ir nesitiki niekas. Bet, jei galima, įdomu būtų sužinoti, pone Direktoriau, kiek atsieis jų atremontavimas ir naujų pastatų statymas?

— Numatoma pristatyti naujus namus bendrabučiui ir valgyklai, tai senuosiuose rūmuose tėbus atliktas tik tai pats reikalingasis remontas, kad ko mažiausia teišeitų pinigo. Po kelių dienų vietoje susirenka statybos ir remonto komisija, kuri pateiks rangovams remonto planą — tada paaiškės ir kaina. Tas žinias, manau, netrukus paskelbs Krašto Valdyba.

— Gimnazijos inventoriaus perkėlimas ir naujo įsigijimas taip pat pareikalaus daug lėšų. Įdomu kiek, o taip pat, ar nenumatoma transporto išlaidoms padengti gauti paramos ir iš vokiečių įstaigų, nes kelsitės pastoviam įsikūrimui?

— Inventoriaus klausimas labai opus. Jo beveik visai neturime, o ką turime, tai daugiausia skolinta ir nuomojama, ir tai palyginant — laužas. Jo viso dar nė negausim veztis į naująją vietą. O naujas nepigiai atsieis. Yra keli pasiūlymai iš vokiečių firmų. Jie svarstomi. Transporto išlaidoms padengti tikimasi gauti paramos iš vokiečių 'staigų.

— Tas viskas labai įdomu, pone Direktoriau. Jei perdaug nenuvarginau, prašau atsakyti į kelis klausimus. Ten vietoje tėra juk tik mažas kaimas. Ar nebus sunkumų gauti butų mokytojams ir kitam tarnautojų personalui?

— Atrodo, kad ne. O jau yra ir pasiūlymų. Netoli ir aplinkiniai miesteliai — už 5 - 9 km. Kai žinome, kad kaikurie mūsų tautiečiai Ameri koje ir kitose šalyse į darbą kasdien važinėdami sugaišta po valandą ir ilgiau, tai mums ta kliūtis taip pat bus nugalima. Teisybė, mūsų susisiekimo priemonės menkesnės, o vis dėl to... Pasistengsim.

— Kaip vyksta lėšų telkimas nuosaviems namams įgyti?

— Lėšų telkimu nuosaviems namams įgyti rūpinasi Krašto Valdyba. Gimnazija jai talkininkauja. Visi žinome iš spaudos, kad dėl tos nuosavybės buvo kilę nesusipratimų ir neaiškumų. Dabar jau bene bus visi nesusipratimai išblaškyti ir neaiškumai išaiškinti, ir, kiek man žinoma, pinigų telkimo vajus vyksta geriau kaip patenkinamai. Stebinte stebina maža Šveicarija: Bendruomenės Pirmininko pono Stankaus pastangomis iki šiol ji bene efektingiausią sumą yra sudėjus.

— Ar pradėtoji gimnazijos namams įgyti lėšų telkimo akcija nesumažino Rėmėjų Būrelių mokiniams išlaikyti veiklos?

— Atrodo, kad ne. Daugelis Būrelių vedėjų rašo, kad nuosavų namų įsigijimo idėjai visiškai pritaria ir patys rūpinasi telkti tam reikalui lėšas. Rėmėjų Būreliams kaikurių abejonių dėl Gimnazijos galėjo sukelti kilę nesusipratimai ir ginčai spaudoje. Tačiau tikimės, kad geros valios tautiečiai ir čia pasiliko objektyvūs, teisingai suprasdami ir įvertindami Gimnazijos tikslus ir pastangas.

— Kaip, Jūsų nuomone, pone Direktoriau, atsilieps Gimnazijos perkėlimas į mokinių skaičių naujoje vietoje?

— Kai Gimnazija įsikūrė Diepholze, nemaza tėvų iš Pietų Vokietijos (amerikiečių zonos) baugštinosi leisti čia savo vaikus, kad įvairiais atžvilgiais nepatogu ir toli. Kad dabar Gimnazija bus ties Mannheimu, galimas daiktas, kaikurie šiaurinėje Vokietijoje gyveną tėvai suabejos leisti ten savo vaikus. Kaikam bus perbrangi ir kelionė.

— Kas tiesioginiai rūpinasi ir vykdo paruošiamuosius darbus naujųjų patalpų remontui, statybai ir perkėlimui?

— Visus paruošiamuosius remonto ir statybos darbus vykdo pati Krašto Valdyba per savo paskirtą remonto ir statybos komisiją, į kurią įeina du Bendruomenės Tarybos nariai (tėvas A. Bernatonis ir aš patsai) ir dipl. inž. L. Prosinskis. Man toje Komisijoje tenka dalyvauti kaip Tarybos nariui ir Gimnazijos direktoriui. Komisija prireikus kviečiasi ekspertų.

— Šiuo atveju Jūs, pone Direktoriau, esate labai apkrautas įvairiais darbais. Jums, kaip rašytojui, tur būt maža laiko telieka kūrybai?

— Taip, čia Tamstos įtarimas teisingas: paskutiniu laiku literatūros darbui visai nebėra laiko.

— O gal turite anksčiau paruošę ką naujo ir numatote atiduoti spaudai?

— Paruošęs turiu, bet išleidimu nesirūpinu, — lyg nuvargęs per dar bymetį lėtai išspaudė pro lūpas ponas Giedraitis, ir aš supratau, kad jau laikas man baigti jį toliau varginti.

— Dar vieną ir paskutinį klausimą, pone Direktoriau. Ar neturite abejonių, kad tie visi dideli Gimnazijos įkurdinimo darbai bus ir toliau laisvojo pasaulio lietuvių uoliai remiami ir ar ilgai galės, Jūsų nuomone, išsilaikyti Gimnazija, turint galvoje kasmet reikalingas dideles lėšas jai išlaikyti, ir mokinių prieauglį?

— Atsakymas nelengvas. Tačiau reikia turėti gerų vilčių. Nors mūsiškiai ir turi palinkimo nutausti, bet jų širdys geros, ir tos širdys blogiausiu atveju ilgus dar metus atjaus saviškius ir jiems padės. O dar tikiu, kad mūsų Tėvynės laisvės diena tikrai artėja. Kai Tėvynės laisvės atgavimas pasidarys aiškiai realus ir visai artimas, mūsų tautiečiai dar labiau susivienys Tėvynės atkūrimo darbui. Vasario 16 Gimnazija tam Tėvynės atkūrimo darbui visą laiką ruošias.

Sekmadienio ARIMČIAI

SUSIMĄSTYMAS IR VEIKLA

Juo kas daugiau gyvena išoriniu gyvenimu, juo daugiau sunkenybių turi. Štai esminis ir kankinantis klausimas:

— Ar esu atsakingas, kai kas atsitinka? Aš pareiškiu savo pritarimą arba kritikuoju, bet ar tas atvejis mane liečia? Taip, liečia kitus, bet kaip su manimi? Ar aš esu vienas iš tų, kurio pasaulis laukia ir kurio jis yra reikalingas?

Užlaikyti tylą reiškia peraugti savo nevertumą; tai reiškia būti atsakingam, nepaliekant stagnacijoje, rengiantis kažin ką svarbaus statyti. Ar norint statyti, kurti? — klausia pats Išganytojas. Pasilik vienatvėje ir rimtai apsisvarstyk; apskaičiuok visas išlaidas, sudaryk būsimos naudos balansą. Kai pradėsi darbą, pradžia nebegaišins ir galėsi daug padaryti.

Tyla, perpildyta protingo susimąstymo, yra naudinga vidiniam gyvenimui, imamam plačiausia to žodžio prasme. Teisingiausia „vidinį gyvenimą" suprasti kaip vienybę su Dievu.

Dvasinio gyvenimo žinovai ypatingai vertina meditaciją, minties maldą ir tylos maldą. Jie taipgi reikalauja apgalvoti tariamus žodžius, nes tik tokiu būdu jie giliausiai paliečia mūsų sielą.

— Po mano pamokslo — pasakė Šv. Bernardinos iš Sienos — sekite jautį: gromuliuokite, gromuliuokite!

Daugumas būtų daug didesni, jei nelindėtų užsidarę savo minčių kiaute. Daugybė pamaldžių sielų būtų daug stipresnės, daug pastovesnės ir dvasingesnės, jei jos labiau ieškotų Dievo susimąstymo veiklioje tyloje.

MŪSŲ DIDYSIS ALTORIUS

Šv. Vincentas Paulietis kartą pasakė:

— Duokite man maldos žmogų, ir jis galės viską padaryti.

Plačiau kalbėdamas, jis prideda— ir jo mintis yra vertinga kiekvienam, kuris nori ką nors padaryti:

— Misijų Kongregacija veiks tol, kol maldos pratybos bus su pasitikėjimu tęsiamos.

Jei kas nori būti glaudesniame ryšyje su Augščiausiuoju, tas turi eiti ir aplankyti Jį altoriaus Sakramente. Kai kurie net pamaldūs žmonės praeina pro didžiąją paslaptį ir su *Charles de Bos gali* pasakyti:

—Aš vis dar statau save centre...

Ir jis gailisi „laikydamas pašalinius taškus centrais". Jis jaučia, kad „jo dvasinio gyvenimo didysis altorius pasilieka tuščias ir kad jis perdaug dėmesio skyrė šoninėms koplyčioms". Jo išvada labai teisinga:

— Ateityje Tikrai didysis altorius turės man reikšmės.

Dvasios gyvenime svarbu mokėti atrinkti ir pirmoje eilėje pastatyti tai kas svarbiausia. Tačiau šiuo atveju taipgi yra nemažų problemų.

SUSIMĄSTYMO LAIPSNIS

Uoliesiems, o taipgi konvertitams kurie neseniai suprato nematomo pasaulio tikrovę, svarbu palaikyti nuolatinį ryšį su Dievu. Jų maldos padėjo suprasti, kad Viešpats yra augščiausis Gėris ir jie deda pastangas gyventi Jo akivaizdoje džiaugsmo ir liūdesio metu.

Jacques Rivierė, kuris jaunystėje buvo *Nouvelle Revue Francaise* direktorius, grįžo prie tikėjimo ir ėmė uoliau jį praktikuoti būdamas belaisvis Koenigsberge Didžiojo Karo metu. Jo žmona Izabelė, kuri po vyro mirties paskelbė jo dienoraščius (A la Trace de Dieu), pastebėjo:

— Su jo prigimtimi, kuri niekad nepripažino poilsio, didžiausia problema buvo ne pats tikėjimas, bet to tikėjimo palaikymas tuo metu, kada malonė jį apleisdavo...

„Tuo metu, kada malonė jį apleisdavo" — ta prasme, kad kartais jis nejausdavo malonės, nors ji visuomet palaiko žmogaus sielą.

Charles du Bos, kurį jau kartą minėjome, savo „Journal" (1927. 12. 14.) rašo, kad, būdamas užsiėmęs savo kasdieninėmis pareigomis, jis pasijuto „nutolęs nuo tikėjimo":

— Kaip galiu tai išaiškinti? Tai nereiškia, kad būčiau turėjęs kokią abejonę protinėje ar dvasinėje srityje. Turiu atvirai pasakyti, jog *aš užmiršau, kad tikėjau.*

Pagal R. Plus — K. J. Ks.

Hamburge išeinantis vokiečių pabėgėlių laikraštis „Das Pommernblatt" rašo apie Latvių - Lietuvių Vienybės pirmininko p. J. Bračs apsilankymą „Bund der vertriebenen Deutschen" įstaigoje ir jo pasitarimus su pabėgėlių organizacijos pirmininku dėl bendro interesų atstovavimo vakarų pasaulyje. Siūloma vesti pasitarimus tarp vokiečių pabėgėlių ir pabaltiečių žymesniųjų žmonių apie rytų Europos būsimą tautinę ir valstybinę santvarką.

Raudonasis Siaubas

Raudonosios Armijos karininkas, uralietis, Sabik-Vogulov, pabėgęs į Vakarus parašė atsiminimus „Raudonasis nugalėtoje Vokietijoje". Chicagos lietuvių leidykla „Dobilas" neseniai išleido tos knygutės vertimą. Autorius įžangos žodyje tarp kita ko, sako: „Gelbėkite! Asmeniškai aš pats nesu reikalingas gelbėjimo, todėl, kad mano gyvenimas praeityje, o jo likusiąją dalį aš pašvenčiu vien tik kovai su stalinišku komunizmu. Gelbėti reikia visą žmoniją ir ir tame skaičiuje rusų tautą, nes kitaip gali būti vėlu.

...Su vadinamaisiais rusų tautos „atstovais" kalbasi ir maloniai praleidžia laiką bankietuose beveik visų šalių diplomatai. Jie, šitie diplomatai, nejaučia dešimčių milijonų užkankintų žmonių kraujo kvapo, kuriuo persisunkę molotovai, višinskiai, manuilskiai. Jie, šitie diplomatai, nemato kraujo ant budeliškų gromikų rankų ir veidmainiškai stato oro pilis apie dviejų sistemų „pasaulių viešpatavimą"...

Savo atsiminimuose Vogulov paliečia raudonarmiečių elgesį nugalėtoje Vokietijoje ir rusų gyvenimą po vokiečių kapituliacijos Sovietų Sąjungoje!

* * *

Charakteringas epizoas buvo miesto S. Viename susirinkime vietos komendantas pranešė, kad jo rajone eina vieno kariuomenės dalinio gyvulių surinkimas. Surinkimo dalyviai neturėjo jo įgaliavimų iš aukštesnių štabų. Klausia ar tai teisingai elgiamasi. Susirinkimą tvarkantis generolas atsako, kad neteisingai. Vienoje vietoje nustatytu tyrinėjimu konstatuota, kad vienas kariuomenės dalinys, Čekoslovakijoje, 1945 m. birželio viduryje, t.y. tuo metu, kada jau daugiau kaip mėnuo buvo karas pasibaigęs ir kada gyventojai jau pradėjo įsitraukti į taikos meto darbą — pasiuntė savo atstovus dėl surinkimo esančių be šeimininkų gyvulių. Surinkėjai ėmėsi vykdyti savo uždavinį. Pirmiausia ką jie padarė — tai rado sodybą ir iškraustė iš jos vokiečius. Toliau išstatė sargybas keliuose dėl sulaikymo grįžtančių repatrijantų. Taip jie sulaikė apie šimtą mergaičių ir apie penkis šimtus vyrų, ir po to ėmėsi darbo. Ateina pas ūkininką ir mato pas jį dešimt karvių — septynias karves mes imame, o tris paliekame. Pasirašyk, kad mes jas pas tave pirkome, arba geriau pasirašyk, kad paaukavai jas raudonajai armijai. Tokiais metodais laikė 10—15 dienų suriko 500 karvių, 200 teliukų ir 200 kiaulių. Iš visos šios masės organizavo bandą. Vėliau paleido spirito varyklą ir pasidavė palaido gyvenimo malonumams. Šitie gudruoliai taip supynė, vėliau gyvulių atrinkimą buvusiems savininkams, kad tik trečdalį pavyko sugrąžinti.

Vienas karininkas buvęs prie šių neįstatymiškų rekvizicijų, turėjo nuo latos susidurti su šio miesto burmistru ir buvo pratęs burmistro asmenyje matyti pedantišką reikalų vykdytoją. Vieną kartą jie su burmistru susitarė susitikti sekantį rytą atrinkimui gyvulių gyventojams, iš kurių jie buvo atimti. Karininkas buvo labai nustebintas, kad paskirtu laiku pedantas - burmistras nesirodė ir jis nežinodamas priežasties paklausė apie tai šio miesto komendantą. Komendantas išklausęs prislėgtas atsakė.

— Kada mes su jumis ir burmistru buvome užsiėmę atimtų gyvulių atrinkimu, tai tuo laiku į jo butą užėjo vienas raudonarmietis, išprievartavo jo žmoną, paėmė visus brangesnius daiktus ir pasislėpė. Šiandieną burmistras neranda kur dėtis nuo nusiimnimo, apsivylimo ir pažeminimo. Aš tiesiog nežinau kas daryti?

Ir du rusų karininkai raudonuodami žiūrėjo viens į kitą.

* * *

Man buvo labai nemalonu skaityti laišką vieno kapitono žmonos iš Kostromos. Jame žmona rašo vyrui: „Brangus Vania. Susimildamas nieko nesiųsk iš Vokietijos. Tai gali privesti iki to, kad mane su dukterimi gali užmušti. Visos esančių Vokietijoje karių žmonos esame neišleidžiamos iš akių ir beveik reta diena, kad neužmuštų ko nors iš gaunančių siuntinius iš Vokietijos. Aštuntą valandą vakaro jau baisu išeiti iš buto ir aš su dukterimi nenakvojame namuose"

Karininkus, atvažiavusius iš Vokietijos atostogų, tiesiog medžioja. Šiandieną Rusijoje pats pigiausias daiktas ... tai žmogaus gyvybė. Už auksinius dantis ar aukso laikrodį užmuša žmogų.

Daugelis pasakoja apie baisią spekuliaciją, kuri apėmė visus gyventojų sluogsnius. Ir kaipgi nebus — štai pavyzdys. Gyvena Maskvoje darbininko šeima. Vyras uždirba 200-250 rublių per mėnesį, iš kurių 70-80 rublių atskaito mokesčiams, paskoloms, įvairiems išskaitymams. Be to, reikia užsimokėti už butą, vandenį, elektrą. Jeigu maitinsies tuo ką duoda pagal maisto korteles — neabejotina bado mirtis. Reikia malkų, rūbų, avalinės, bet visa tai galima gauti pas spekuliantą ne dešimčių ar šimtų rublių kainomis, bet tūkstančių. Pas darbininką žmona ir du - trys vaikai. Vyras dirba, o žmona važinėja ir spekuliuoja. Tai bulves veža iš kaimo, tai manufaktūrą veža į kaimą. Rezultate visos stotys ir traukiniai sausakimšai perpildyti keleivių. Purvas, smarvė, tvankumas, barniai, šauksmai, vagystės ir užmušimai, be galinis kyšininkavimas visų ir visiems ... štai dabartinės Rusijos vaizdas kas dedasi geležinkeliuose.

* * *

Dabar puikiai žino milijonai rusų žmonių būvojusių Lenkijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje, Austrijoje, kaip dešimtmečiais melavo „akis muilino" staliniška propaganda. Šie žmonės matė propagandos melą šiuose kraštuose, žmonių priespaudą ir nepakenčiamą padėtį. Jie matė, kad kiekvienas nuskurėlis vargšas ūkininkas geriau ir laisviau gyvena už mūsų labiausiai prasigyvenusį spekuliantą ir kad prastas nekvalifikuotas darbininkas — geriau ir laisviau už mūsų pasižymėjusį stachanovietį. Jie matė, kad pats smulkiausias tarnautojas gyvena ir turi daugiau laisvių, negu kad tūlas akademikas ar valstybės darbuotojas šalyse po staliniška saule. Šie žmonės, pagaliau, matė, kad pačiuose reakcingiškiausiuose kraštuose žmonėse yra moralė, žmoniškumo vertybė ir būtinas žmoniškas solidarumas, reikalingumas klausyti ir kalbėti teisybę ir ryšy su tuo rikiuoti savo poelgio veiksmus. Dabar mes žinome, kad Stalinui sunkiau yra maskuoti savo tamsius darbus ir taipgi žinome, kad Stalinui ir sapnuojasi ir vaidenasi naujį dekabristai. Kaip 1812 m. karas atnešė į Rusiją ant durtuvų dekabristus, Rusijos demokratijos pradininkus, taip ir šitas karas atneš ant savo durtuvų išlaisvinimą rusų tautai nuo baisios, bolševikinio nevykėlio, diktatūros.

Dabarties metu okupaciniuose sovietų kariuomenės daliniuose eina to limesnė demobilizacija eilinių ir puskarininkių. Pirmoji demobilizuojamųjų eilė buvo stropiai apipilta dovanomis iš karo grobio sandėlių (manufaktūra, radio aparatai, cukrus, miltai). Demobilizuojamiems, be šių dovanų, dar buvo leidžiama už grynus pinigus, pagal specialius talonus, kariškose parduotuvėse įsigyti įvairių daiktų. Be to, šie demobilizacijos pionieriai, kovų metu Vokietijos teritorijoje patys suspėjo pagriebti sau daug vertingų daiktų. Dabar antroji demobilizuojamųjų eilė vyksta kitokiose apystovose, nes karo grobio sandėliuose nieko nebėra. Visos vertybės eilinių ir puskarininkų sumedžiotos laike jų vienerių metų buvimo Vokietijos teritorijoje, seniai jau pasiųsta į namus. Parvažiuoti gi namo nugalėtojui be dovanų negalima ir taip visi dega troškimu ką nors įsigyti. Kas turi pinigų — perka, kas mažiau turi — kombinuoja, kas visiškai neturi — vagia nuo vietos gyventojų.

* * *

Daugelis kareivių pabuvę atostogose grįžta į Vokietiją pavargę, išbadėję, nusilpę ir atvirai pareiškia:

— Trauk ji velniai, tą prakeiktą stalinišką gyvenimą. Kad aš daugiau važiuočiau į Rusiją... Geriau drausmės kuopoje, negu, kad dar kartą važiuoti atostogų. —

Gyventojai atviai pradeda reikšti neapykantą dėl prekybos asmenišku mo, todėl, kad ten padorus žmogus nieko negali nusipirkti. Dešra 300 rublių kg., ikra — 600 rub. kg. Ką gali ten darbininkas ar tarnautojas nusipirkti gaunantis 200—300 rublių per mėnesį? Nieko. Šitos parduotuvės dėl staliniškų pakalikų iš NKVD, dėl staliniškų pakalikų su garsiais pavadinimais „laureatai staliniškos premijos", gaunantieji tūkstantinius atlyginimus ir, be to, kiekvienais metais metines premijas 100—200 tūkstančių rublių. Šitos parduotuvės dėl spekuliantų masės ir dėl greito banditų, vagių ir išeikvotojų augančio skaičiaus.

Viena medicinos sesuo pasakoja kas dedasi kaimuose, kur ji buvo atostogų.

— Iš mūsų kaimo į karą išėjo 150 žmonių, o grįžo tik 12. Kolchoze nėra kam dirbti. Kolchozininkams duoda 500 gramų duonos darbo dienai. Žmonės alkani, basi, be rūbų ir stačiai darbe voliojasi nuo nusilpimo. Po sniegu laukuose liko daug nenuimto derliaus: duoninių javų, saulėgrąžų, kukurūzų.

Apie tai, kad Pietų Rusijoje, ypatingai Šiaurės Kaukaze ir Užkaukazyje, liko po sniegu daug derliaus, rašo visuose laiškuose.

Grįžęs iš atostogų majoras pasakoja, kaip jį sutiko giminės. Jo šeima, be abejo, apsidžiaugė tėvo ir vyro parvykimu. Brolis, pulkininkas, vienos aviacijos divizijos vadas — šaltai sutiko. Jis buvo numuštas ore ir dabar invalidas ir niekaip negali suvesti galo su galu iš gaunamos pensijos. Jo šeima badauja, o jis niekur negali dirbti, nes kaip sužeidimo pasekmė — jis nustojo kalbos. Seserys vyras užmuštas ir ji neišmano kaip išmaitinti savo vaikus. Mes matome kas darosi Vokietijoje ir kas vyksta Rusijoje. Galva plyšta nuo galvojimo ir minčių. Norėtusi būti milžinu, kuris galėtų sulaikyti tų nepabaigiamų žmonių vargų ir skurdo tvaną, kuris kiekvieną dieną auga didėjančia progresija.

Du kraštai — dvi tautos. Šiandieną jos iki dugno išgėrė vargo taurę ir iki galo žino kas tai yra diktatūra. Tai Rusija ir Vokietija. Vokietija ir jos žmonės jau gavo rezultatus ir nesuskaitomomis nelaimėmis atmoka kruvino fašizmo diktatūros užtarnavimus. Rusija šiandieną nugalėtojų skaičiuje, o diktatūra nė 12 metų, kaip tai buvo Vokietijoje, bet greit švęs trisdešimties metų jubiliejų. Ir todėl Rusija laukia dar didelės nelaimės, didelės bėdos, juo labiau, kad Rusijoje jau auga antroji karta nežinanti kas tai yra normalus gyvenimas, kas tai yra tiesa ir kas tai — melas. Daugelis iš šių kartų jau iki kaulo perdirbti staliniškomis melo priemonėmis, agitacija ir propaganda.

Skaudu ir gėda dėl savo žmonių, kurie ištvirkintais Stalino ir jo generolų metodais kuria baisiausius dalykus okupuotoje Vokietijoje ir įsitikinę, kad jie, esą, skiepija kultūrą.

VIENO LIETUVIO DARBAS

Lietuvių vaikučių vasarojimu Inž J. Stankus susirūpinęs, darbą pradėjęs teturėdamas popieriaus ir rašomąją mašinėlę. Pirmoji mintis buvusi koncentruoti lietuviukus vienoje stovykloje. Tam vedęs derybas su jam asmeniškai žinomomis įstaigomis, viena iš jų ypatingai gražioje vietoje. Kad ir buvo kliūčių, sutikimą gavęs. Bet apskritai koncentruotas vaikų vasarojimas dėl daugelio priežaščių sunkiau įvykdomas. Viena, kad šveicarų šeimos priima vasarojimui vaikučius, juos globoja, valgydina, aprengia, didžiuojasi prieš kaimynus ir rūpinasi jais ir vėliau. Antra, atostogavimo ir vasarojimo laikas sutampa su šveicarų atostogomis ir visos vietovės, kur galima būtų koncentruoti stovyklautojus, yra užimtos.

Pranešėjas dėl lietuvių vaikučių laiškais kreipėsi į 300 „Heimų". Didelio pasisekimo nesulaukė, bet visdėlto gavo sutikimų priimti 30 lietuviukų. Tai yra biznio įstaigos ir iš jų didesnės paramos nė nelaukta. Pranešėjui pavyko prasiveržti į šveicarų spaudą. Kai pasirodė keturiuose vietiniuose laikraščiuose atsišaukimai, tai pasipylė telefonatai ir siūlymai priimti lietuviukus vasarojimui. Tokiu būdu atsiekta, kad ir vietų vasarotojams nestokos ir lėšų tam reikalui bus net su kaupu.

Pasisekusi akcija kelia naujas mintis, gal steigti savo „Heimą", o ypač mintis padėti ligoniams iš Vokietijos keliauti gydymuisi į Šveicariją. Pranešėjas tokias galimybes yra ištyręs ir yra įsitikinęs, kad galima bus kuriam lietuvių skaičiui ta prasme padėti.

Kodėl pradėta rinkliava tarp šveicarų? P. Stankus pareiškia, kad nutaręs palikti tautiečius ramybėje nes jų yra nedaug ir tie patys neturtingi. Kreiptis į šveicarus p. Stankaus nuomone turėjome teisę. Tai nebuvo paprastas elgetavimas. Mūsų tauta, kovoje prieš bolševikišką barbarizmą, buvo tų pačių šveicarų gynėja, o nukentėjusi toje kovoje turėjo teisę į pagalbą.

Rinkliavos akcijos pradžia 1952 m. spalio mėn., kai pranešėjas trimis laiškais kreipėsi į didžiąsias Šveicarijos labdaros organizacijas: Caritas, Evangelikų Hilfswerk ir Šveicarijos Raudonąjį Kryžių. Ilgai laukęs ir nesulaukęs atsakymo, parašė 30 laiškų į stambias milionines firmas. Iš jų sulaukė tik tris atsakymus su 2000,100 ir dar 100 šv. frankų aukomis.

Savo darbą inž. Stankus pradėjęs be oficialaus šveicarų įstaigų leidimo. Vieną dieną susilaukęs vieno švecaro vizito, kuris pasirodė labdaros srityje esąs labai žymus žmogus Susipažinęs su p. Stankaus darbu, jį pozityviai įvertindamas, o antra vertus, negalvodamas, kad akcija būtų plačiai išvystyta ir duotų didelių rezultatų, pažadėjo savo įstaigos paramą ir tą pažadą patvirtino į pranešėjo kreipimasi raštu.

Pavykus gauti dar keturių profesorių: Studerus, Eretas, Niedermann ir Junker oficialų šiai akcijai pritarimą, p. Stankus rinkliavą pradėjo plačiu mastu, išsiuntinėdamas įstaigoms ir įmonėms 6000 laiškų, prancūziškai kalbančių sričių įmonėms 3000 laiškų ir turtingajam „Mittelstand'ui" 16.000 laiškų, taigi iš viso 25.000 laiškų. Pirmosios didžiosios akcijos aukų plaukimą nutraukė Olandijos katastrofa ir darbą teko pradėti iš naujo.

Negaudamas iš savo įmonės atostogų, p. Stankus trims savaitėms „susirgo" ir pašventė jas naujai akcijai. Po ilgų lankymų, pavyko gauti Šveicarijos radiofonų sutikimą kalbėti radiofonuose. Pradėjo lankyti 16 Zuricho laikraščių redakcijas, o kitų laikraščių redakcijoms pakartotinai rašyti laiškus. Tokių laiškų prirašyta apie 800 ir jais kreiptasi į 600 šveicarų laikraščių. Pavyko pasiekti to, kad atsišaukimus atsispausdino 85 laikraščiai ir 15 žurnalų vokiečių kalba, o prancūzų kalba 15 laikraščių ir 1 žurnalas.

Ši akcija buvo susieta su Elenos Kuprevičiūtės koncertu, o koncertu pasinaudota užmegsti ryšius su miestų ir kantonų valdžios viršūnėmis, išgauti jų dalyvavimą ir tokiu būdu lyg augštosios valdžios sankciją visam darbui ir viešą tos sankcijos, dargi labai įspūdingai, paskelbimą.

Koncerto svečiais dalyvavusiems kantonų ir miesto augštiems pareigūnams buvo įteiktos dovanos. Miestui buvo įteikta didelė skulptoriaus Stanulio „Rūpintojėlio" statula, o kantono atstovui paveikslas. Ta proga viešai apdovanota ir panelė Kuprevičiūtė gražia šilko skarele. Po koncerto buvo priėmimas spaudai, irgi labai pasisekęs ir gyvas.

Laimingu būdu tos akcijos eigoje šveicarų spaudoje pasirodė įspūdingas straipsnis apie lietuvius partizanus: Verzweiflungskampf in den Waldern Litauens". To laikraščio pirmasis lapas buvo užsakytas 28. 000 egzemplioriuose ir pridtas prie laiškų. Šitam akcijos perijodan įskaitytinas atkyvus Šveicarų Evangelikų Šalpos Organizacijos įsikišimas, jos generalinio sekretoriaus kun. Hellstern'o atsilankymas Vokietijoje, kur jo gautieji įspūdžiai buvo tokie geri, kad Gimnazijos Namams ši šalpos organizacija paskyrė 10.000, —DM. pašalpos.

Iš didžiųjų Šveicarijos šalpos organizacijų realiai neatsiliepė tik Raudonasis Kryžius. Tai neskaitytina pralaimėjimu, bet atvirkščiai, tai yra ateičiai dar prieinamas šaltinis. Pati Raudonojo Kryžiaus įstaiga jaučiasi nepatogiai, neprisidėjusi prie akcijos. Jos 30 dėžių uogienės siuntos, po 6 kg. kiekvienoje, Vasario 16 Gimnazijai yra lyg atsipirkimo bandymas.

Šitokio masto akcijai reikalingas buvo sumanus ir konsekventiškas planavimas, psichologinių krašto nuotaikų pažinimas ir laviravimas esamose sąlygose. Pažymėtina, kad kai iš viešų paskelbimų ir p. J. Stankaus kreipimosi Šveicarijos Socialdemokratų Partijos padaliniuose buvo pajausta akcijos jėga ir buvo kreiptasi patarimo į partijos centro valdybą, tai partijos labdaros organizacija „Arbeiter-Hilfswerk" pati aplink raščiu painformavo savo padalinius rekomenduodama šiam tikslui aukoti, patikrindama akcijos rimtumą ir ir pasisiūlydama pati skiriamas aukas koncentruoti, jas tam tikslui priimti. Geresnės paramos iš viso negalėjo būti.

PAVERGTOJ TEVYNEJ

SKRYBELETOS „KATIUSOS" KAUNO GATVESE

Jaunos vokietaitės prisiminimai

Gimiau ir gyvenau su motina Karaliaučiuje. 1945 m. pavasarį gavome pranešimą iš fronto, kad tėvas žuvo kautynėse netoli Lietuvos. Rusai artėjo ir žmonės buvo labai nera mūs — paskubomis pakavosi reikalingiausius daiktus ir ruošėsi bėgti. Bet vyriausybė visus ramino per spaudą ir radio, kad „Fuehreris" rusus greitai sumuš. Niekas tais pleptais nebetikėjo ir panika kilo, kaskart vis didesniu mastu. Nors ir mes su mamyte buvome pasiruošusios bėgimui, tačiau iš didelio miesto, kaip Karaliaučius, mums pabėgti ne pavyko. Vieną rytą pamatėme, kad prie mūsų namo jau stovi sovietiniai tankai, o po namus siaučia „išlaisvintojų" gaujos. Visur liejosi kraujas ir ašaros. Visi vokiečiai iš geresnių namų buvo išvaryti — pajėgesni buvo paimti darbams ir išvežti į darbo stovyklas, o seniai ir vaikai buvo palikti savo valiai. Mes su motina apsigyvenome priemiesčio griuvėsiuose — visas turtas buvo tiktai, ką mes ant savęs buvome apsivilkusios. Bet nieko nebuvo gaila, norėjosi tik kaip nors gyvybę išgelbėti. Maisto nebuvo ir niekas jo nedavė. Valgėme viską ką surasdavome. Katės, šunys ir pan. buvo jau seniai suvalgyti. Masės žmonių mirė badu ir niekas jais nesirūpino. Mirė ir mano mamytė. Karaliaučiuje pasklido gandai, kad Lietuvoje galima gauti maisto ir kad lietuviai mielai vokiečiams padeda. Aš su savo drauge taip pat į tėvų išsiruošiau. Po ilgų pastangų ir vargo, pėščiomis ir važiuotos zuikiu, 1947 m. pavasarį pasiekėme Kauną.

Kaune ilgai išbūti negalėjome, nes milicija labai persekiojo. Viena lietuvaitė patarė mums garlaiviu vykti kur nors į kaimą. Taip ir padarėme. Garlaivio kapitonas buvo malonus žmogus ir mus paėmė kartu, nors sumokėti ir neturėjome kuo. Pakely nuo draugės atsiskyriau ir pasiekiau Vilkiją, kur iki 1949 ir išbuvau vienoje Š. ūkininko šeimoje. Nors toje vietovėje ir buvo ramu, bet bijojau be reikalo išeiti iš namų — tiek rusai mane buvo išgąsdinę. Tačiau ramybė neilgai truko — vieną 1948 metų vasaros naktį pasigirdo automašinų burzgimas, rusų kareivių keiksmai ir deportuojamų žmonių verksmas. Jos šeimininkams vistiek pavyko pabėgti ir jie grįžo, kai viskas šiek tiek apsiramino, po kelių savaičių. Atėję rusų kareiviai ir kokie tai civiliai lietuviai mane kamantinėjo, kur yra šeimininkai ir kas aš tokia. Sužinoję, kad vokietaitė, paliko ramybėje. Visą savaitę rusai vežė ištremtųjų turtą, griovė na mus ir geresnius pastatus, kuriuos taip pat kur tai išvežė. Po trėmimų tuoj pradėjo steigti kolchozą. Ėmė trūkti maisto ir rūbų.

Tokiai padėčiai esant aš vėl iškeliavau pėščiomis į Kauną. Kaune elgėtavau ir buvau labai nusiminusi, nes neturėjau kur prisiglausti - daugiausia miegodavau Kauno miesto sode. Kartą man besėdint ant suolo, priėjo viena išsidažiusi ir puošniai apsirengusi žydė ir paklausė ar aš nesutikčiau pas ją eiti tarnauti. Aš mielai sutikau. Šeimininkai gyveno Nemuno gatvėje, kur turėjo geraį įrengtą 3-jų kambarių butą. Pats šeimininkas buvo kokio tai kolchozo direktorium provincijoje ir tik savaitgaliais atvykdavo į namus. Tai buvo Lietuvos žydų šeima, kurių visi giminės žuvo ghete. Žydės brolis gyveno Amerikoje ir iš jo dažnai gaudavo laiškų ir siuntinių. Abu šeimininkai buvo apsirengę tik iš Amerikos brolio atsiųstais rūbais, nes vietiniai buvo labai brangūs ir blogos kokybės.

Senamiestyje gyveno labai daug žydų. Ir bendrai jų ir rusų Kaune buvo labai daug. Rusų vaikai bastosi gaujomis po Kauną, užkabinėja ir kolioja žmones, bei vagiliauja. Vakarais visiškai nesaugu gatvėse ir dažnas atsitikimas, kad žmones apiplėšia ir išrengia. Milicija į tai nekreipia visiškai dėmesio. Spekuliacija Kaune žydį ir ją dažniausiai užsiima žydai. Juos milicija taip pat nepersekioja — jei suima, tai tik dėl akių ir vėl paleidžia. Jos šeimininkai labai gerai maitinosi. Jiems niekuomet netrūko vištienos, sviesto, kiaušinių ir sūrio, nors lietuviai tiesiog badavo. Žydai ir rusai Kaune gerai apsirengę — jų moterys labai išsidažiusios. Jau nebesimato, kad rusės vad. „katiušomis" nešiotų „barete" — visos nešioja puošnias skrybėles. Kas vasarą jos šeimininkai išvykdavo vasaroti į Lampėdžius. Ten vasarodavo vieni žydai. Žydė pasakojo, kad vien kambarys jiems ten kainuojąs sezonui virš 500 rublių.

Jos šeimininkai nebuvo religingi ir šabaso nesilaikė. Kaimynai, žydai buvo pamaldūs ir laikėsi savo tikybos papročių — eidavo ir sinagogon. Jos šeimininkai dažnai kaimynus pa juokdavo.

Jos šeimininkai skaitydavo kokį tai rusišką laikraštį, kurį pirkdavo kioske. Kiek pamena, laikraščių Kaune po butus niekas neišnešioja. Jos manymu dėl to, kad yra stoka prenumeratorių.

Nors jos šeimininkai buvo ir bolševikinio nusistatymo, bet vistik klausydavosi užsienio radio pranešimų ir buvo nervingi. Užsienis klausytis buvo labai sunku, nes sovietai trukdydavo. Nors Šeimininkų radio aparatas buvo geras ir naujas, bet už sukus Londoną ar kitą vakarų stotį girdėdavosi tik burzgimas ir cypimas — lyg šimtas vėlnių jame šokius rengtų (taip išsitardavo šeimininkė).

Būdama Kaune mažai kur išeidavo, nes bijodavo, kad milicija jos nesuimtų ir kur nors neišvežtų. Kartais su šeimininke nueidavo į kiną. Kaune buvo tik 3 kino teatrai. Kinuose buvo rodoma rusiškų ir vokiškų filmų. Buvo keletą kartų su šeimininke nuėjusi į šokius, kurie buvo rengiami vienoje kavinėje už miesto sodo. Čia publika daugiausia taip pat iš žydų ir rusų. Nors tai ir buvo kavinė, bet kavos gauti nebuvo galima — stiklinėmis buvo geriamas alus ir degtinė. Daugiausia buvo šokama valsas, fokstrotas ir tango.

Nors kavinė buvo pirmaeilė, bet rusų karininkai šokdavo su kepurėmis, papirosais dantyse, pentinais ir naganais prie diržų. Vaizdas būdavo šlykštus ir aš mieliau likdavau namuose. Labai dažnai įvykdavo ten ir muštynių.

Būdama kaime labai pamėgau ir pamilau lietuvius ir jaučiausi jų šeimos nariu, tačiau persikėlus į Kauną susiartinti su lietuviais nepavyko. O tam priešastis — kad tarnavau pas žydus. Tokių vokiečių lietuviai labai vengė.

Aš lietuvius visai suprantu ir tokį jų elgėsį nė kiek nesmerkiau.

Jei Lietuva būtų kartą laisva, tai mielai jon nuvykčiau — bent pamatyti tuos savo jaunystėje pramintus takus — baigia pasakojimą vokietaitė.

ITALIJOS SOCIALINE IR EKONOMINE PADETIS

Man tenka dabar studijuoti Italijoje. Ten važiuodamas nedaug ką beprisiminiau iš geografijos pamokų ir laikraščiuose skaitytų straipsnių apie Italiją. Žinojau, kad ji turi dabar apie 47 milijonus gyventojų 300.000 kv. km. teritorijoje ir kad ūkiškai esąs dar gana atsilikęs kraštas, nors Mussolini daug ką jau pakeitęs.

Tačiau tas žinias tenka greit paryškinti. Italijos stotyse ir miestų gatvėse matau stovinėjančių daug suaugusių žmonių. Tai bedarbiai. Jų Italijoje priskaitoma 2-4 milijonai, žiūrint metų ir nedarbo dienų skaičiaus. Besikalbėdamas su vienu žemės ūkio specialistu italu sužinau, jog jų didesnė dalis esanti žemės ūkyje, kuris nepajėgiąs sutalpinti priaugančių žmonių. Mat, 2/3 visos dirbamos žemės yra kalvos ir kalnai. Iš viso, superpopulacija, per didelis gyventojų skaičius yra opiausia Italijos problema, ir ypatingai dabar, kai po paskutinio karo Santarvininkai atėmė paskutines kolonijas Afrikoje. Tuo tarpu priaugama kasmet virš 500.000 galvų... Čia prisimenu traukinyje sutiktus italus, važiuojančius ieškoti darbo Prancūzijoje, Šveicarijoje ar net tolimos Belgijos anglių kasyklose.

PRAMONĖS IR KAPITALO STOKA

Iš pasikalbėjimo su vienu ekonomistu, dirbančiu viename privačiame importo eksproto tarpininkavimo biūre, paaiškėja, jog italams gana sunku konkuruoti savo prekėmis tarptautinėje rinkoje. — Kodėl? — Mat, — sako jis, Mussolini per daug protegavo italų pramonę ir žemės ūkį. Todel jie nebuvo priversti daryti tiek technikinės ir administracinės pažangos, kaip kitų kraštų.

O su kapitalu naujoms mašinoms įsigyti pas mus blogai. Į kolonijas, neskaitant karo vedimo išlaidų, mes įdėjome apie 4 miliardus prieškarinių lirų. O dabar iš to naudos — nė šnypšt. Iš mūsų atėmė visas kolonijas, ir dar, be to, apie 500. 000 italų turėjo grįžti iš Afrikos. — Jau po I pasaulinio Karo Italija neteko, kaip dauguma Europos valstybių, didžiosio savo aukso atsargų dalies, priversta mokėti J. A. V-bėms grynu auksu už perkamas prekes. Po II pasaulinio Karo Italijos kapitalas užsieniuose buvo dide le dalimi rekvizuotas ir panaudotas karo kontribucijai mokėti (daugiausia Jugoslavijai ir Rusijai), o liros vertė krinta net 40 kartų. Mat, Santarvininkų kariuomenė, vaduodama Italiją, visai neapdairiai panaikino grūdų ir mėsos valstybei atidavimo prievolę ir maisto kortelių sitemą, kai Šiaurės Italijoje dar net 1944 m. ūkininkai atlikdavo 80 procent. savo duoklių. O tuo laiku buvo didelis maisto produktų trūkumas. Atgavus prekybai laisvę, kainos nesulaikomai vis kilo, o pinigo vertė vis smuko. Paskui susigriebta, bet jau buvo per vėlu. Tik nuo 1948 m. finansų ministrui Pelai pavyko labai griežtomis priemonėmis stabilizuoti liros vertę ir sukurti jai pasitikėjimą užsienyje. Tačiau pirkliai kalba, jog tai stipriai aprėžę kredito galimybes. Visose ekonominio gyvenimo šakose jaučiama kapitalo stoka.

Užsienio kapitalas, ilgalaikio kredito formoje, nelabai noriai plaukia Italijon. Tai ne saugi Olandija, kur vien 1952 m. amerikiečiai įsteigė 17 fabrikų 38 milijonų dol. vertės. Manau, jog italai su pavydu į tai žiūri, nors kaip tik patys su savo streikais komunistiniu sindikatu ir socialine nesantaika yra del to kalti.

Šalia gausios emigracijos, kuri po II pasaulinio Karo yra nežymi ar tik laikina į kaimynines valstybes sezoniniams darbams, stiprios promonės sukūrimas Centrinėje ir Pietų Italijoje yra beveik visų italu problemų išsprendimas. Šiaurinėje italų pramonė yra augštai išvystyta. Del jos ir del geros žemės ten puikiai tarpsta ir žemės ūkis, konkuruojąs savo produktais su Olandijos ir Belgijos. Sūrio ir kitų pieno produktų pardavimu italai pajėgia apmokėti sąskaitas už duonai importuojamus 10 - 15 milijonų tonų kviečių. Pramonės išplėtimas ir ikandin sekanti prekyba pajėgtų absorbuot didesnę dalį taip didelio Italijos žmonių prieaugliaus .Tada ir neturtingieji Mezzogiornno gyventojai taptų pajėgūs pirkikai ir darbo tiekėjai. Vyriausybės įsteigtas Mezzogiorno specialus fondas pramonės plėtimui bei viešiesiems darbams, ir Pietų Italijos veidas keičiasi, tačiau lėtai.

ŽEMĖS REFORMA IR LATIFUNDIJOS.

Žemės reformos pravedimas mažai tegali padėti Italijos superpopuliacijos pašalinimui, ypatingai jei ji bus tik tokiu mastu vykdoma, kaip dabar. Žemės reformos fondas tepima vos 8,8% visos dirbamos žemės, t.y. su kalnu menkavertėmis ganyklomis išdalinta bus, tur būt, vos 5%, tai yra apie 1 mil. ha. Mat, dalis didelių ūkių paliekami neišdalinti dėl jų augštos gyvulių bandų ar javų sėklos kultūros. Be to, praeitą rudenį parlamentas priėmė įstatymą, kuriuo paliekamoji neišdalinta norma pakeliama 50 ha. Nežinia, kodėl ji padidinta: ar tai padarė krikščionių demokratų dešinysis sparnas, kuriame nemaža didelių žemvaldžių, ar šeimų sąjūdžio įtaiga, reikalaujanti pakankamo ūkinio pagrindo būsimoms ūkininkų šeimoms. Bet kaip galį pragyventi žem. ūkio, darbininkų šeimos, kurios visai neturi žemės, ar tik vos daržui?

Pagaliau jei ir būtų išdalintos visa mė pasaulyje pagarsėjusios Italijos latifundijos, žemės vistiek neužtektų 3 mil. ž. ūkio darbininkų, šalia 5 mil. žemės savininkų, iš kurių bent ¾ neturi daugiau, kaip 5 ha.

Teko apžiūrėti dvi tokias latifundijas. Viena „tenuta" arba stambus ūkis buvo 2.000 ha. dydžio. Jis padalintas į 20 kolonijų po 15 - 23 ha., kurios apdirbamos mezzadro t.y. pusininko su šeima. 4 gyvulininkystės ūkius ir centrą, kultivuojamus tiesioginiai paties savininko su samdiniais. Visur matyti gražūs mūriniai namai su elektra, puikios danų, olandų, šveicarų ir vietinės veislės galvijų bandos, geros mašinos. Techniškąsis savininko patarėjas, agronomas, atkreipė mūsų dėmesį į didelį traktorių su specialiais plugais. Mat, kartu nuo karto, reikia visur žemę arti iki 1 m. gylio, kad išvertus į paviršių derlingą tufo sluoksnį.

Kita latifundija — 1.000 ha dydžio. Ten visas 300 ha. augštas šlaitas, apaugintas senais alyvų medžiais. Apie 400 ha užima skurdžios avių ganyklos ir porai mezzadrijų slenyję. Avys taip pat melžiamos, ir iš jų pieno daromi sūriai, o nuograibom girdomi veršiai.

Taigi, kas bent kiek pažįsta Italijos sąlygas, tam aišku, kokių sunkenybių sutinka ir kokių milžiniškų sumų reikalauja platesnis žemės reformos pravedimas. Žinoma, prie geros valios būtų galima daug kas dar padaryti. Tačiau be pramonės išplėtimo ir kultūros lygio pakėlimo praktiškai tai neįmanoma. Dar šį pavasarį teko matyti ūkininkų, ariančių mediniais arklais laukus, kurių tik noragas tėra geležinis.

J. D-nis

PABALTIEČIAI STALINO LAUREATAI

Maskvoje leidžiamo „Novyj Mir" paskelbtose 35 m. sovietų literatūros sukakties proga tabelėse, kaip jas paduoda „Ost - Probleme" Nr. 28, Sovietų Sąjungoje išleisti toki pabaltiečių rašytojų, Stalino laureatų, veikalų kiekiai: A. A. Gudaičio - Gusevičiaus 9 laidos, 145.000 tiražu, 2 kalbomis. S. Nėries 22 laidos, 215.000 tiražu, 4 kalbomis, T. J. Tilvyčio 11 laidų, 79.000 tiražu, 2 kalbomis, A. T. Venclovos 19 laidų, 180.000 tiražu, 2 kalbomis. Iš viso 61 laida, 619.000 tiražu.

Trijų estų laureatų veikalai, Jakobsono, Leberechto ir Šmulio, išėjo 79 laidomis, 1.330.000 tiražu. Ne paprastai „populiarūs" ir vertinami 4 latvių laureatai, Lacis, Saksa, Sudrabkalnis ir Upits, kurių veikalai išėjo 226 laidomis, 4.667.000 tiražu, taigi keleriopai daugiau, kaip lietuvių, kurie šioje „garbingoje" draugijoje atsidūrė paskutinėje vietoje.

NAUJA SOVIETINES LIETUVOS VELIAVA.

Esseno laida „Die Welt" liepos 22d. skelbia Maskvos radiofono pranešimą, kad Vyriausioji Taryba nutarė Lietuvos Tarybinei Respublikai duoti naują vėliavą. Geltonai - žaliai - raudonos vėliavos kairioje viršutinėje dalyje dedama penkiakampė sovietų žvaigždė su kūjaus ir pjautuvo ženklais.

RAUDONOJOJE ARMIJOJE SUMIŠIMAS DĖL POLITRUKŲ

Turimomis žiniomis tiek pavergtoje Lietuvoje, tiek visoje Sovietų Sąjungoje pastaruoju laiku eina didelė politrukų medžioklė. Kai sunku atskirais atvejais išaiškinti, kuris iš jų buvo nuverstojo Berijos patikėtinis, tai kliūva visiems. Jie aiškinami, tardomi, areštuojami ir juos ištinka toks pat likimas, kaip ir tuos, kuriuos jie anksčiau įskųsdavo. Apskaičiuojama, kad vien tik Lietuvoje valant armiją nuo politrukų bus suimta tūkstančiai asmenų, o visoje Sovietų Sąjungoje — šimtai tūkstančių.

Žinoma, galima manyti, kad atitinkamos bolševikų įstaigos vieton pašalintų politrukų stengsis armiją apkaišioti naujai. Tačiau sumišimas dėl tos politrukų medžioklės Sovietų kariuomenėje šiuo metu yra toks didelis, kad armijos vadovybės yra labai susirūpinę, kaip išlaikyti tvarką ir drausmę.

„BRITANIJOS LIETUVIO"

LOTERIJOJ LAIMEJE NUMERIAI

1)	Savaitė atostogų Vokietijoje, laimėjo, nr.	— 4189
2)	„ „ „ „ „	— 3717
3)	„ „ Liet. Namuos „ „	— 1368
4)	„ „ „ „ „ „	— 1146
5)	Biblioteka lietuviškų knygų „ „	— 6289
6)	„ „ „ „ „	— 9545
7)	„ „ „ „ „	— 2105
8)	„ „ „ „ „	— 2742
9)	„ „ „ „ „	— 6117
10)	„ „ „ „ „	— 4332
11)	Liet. patef. plokštelių komplkt. „ „	— 5653
12)	Metinė „B. Liet." prenumerata „ „	— 8066
13)	„ „ „ „ „	— 5956
14)	„ „ „ „ „	— 1737
15)	„ „ „ „ „	— 4190
16)	„ „ „ „ „	— 5601
17)	Rankinis laikrodis „ „	— 4497
18)	Kelioninė rašomoji mašinėlė „ „	— 6199
19)	Arbatos servyzas „ „	— 3884
20)	Ronson žiebtuvėlis-pieštukas „ „	— 4232

KOMISIJA:

SENKUS — pirmininkas, ZDANAVIČIUS — sekretorius

KOMISIJOS NARIAI:

Kun. KAZLAUSKAS, NENORTIENĖ, MAKŪNAS

LAIMĖJIMUS TRAUKĖ MAŽAMETIS BAUBLYS.

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

LAIMINGIEJI

„Britanijos Lietuvio“ loterijos laimėtojai iki šiolei atsiliepė šie asmenys: Jurgis Baukys, Buckminster, laimėjęs rašomąją mašinelę Nr. 6199 Emilis Hermanas, Miners Hostel Haydock, 4232 laiminguoju numeriu laimėjo žiebtuvėlį — pieštuką, St. Jackūnas, Silsden, 6117 Nr. — lietuviškų knygų bibliotekėlę. J. Šalkauskas iš Leicesterio — 3884 ar batos servyzą, Viktoras Bubliauskas iš Letchwert Nr. 9545 — lietuviškų knygų bibliotekėlę, Eug. Birbilas iš Birminghamo Nr. 2105 — knygų bibliotekėlę, J. Pilipavičius iš Scotia Sauth. Miners Hostel, Lowton — 4190 — „Br. Lietuvio“ metinę prenumeratą.

Dar visa eilė laimėtojų iki šiolei neatsiliepė. Prašome patikrinti turimus loterijos numerius su šiame numeryje spausdinamu laimėjimų sąrašu. Ypač prašomi skubiai atsiliepti tie, kurie laimėjo atostogas Vokietijoje ir Anglijoje.

SKAITYTOJAMS

Liepos mėn. 30 d. „Br. Lietuvis“ Nr. 30 - 31 išėjo padidintas. Rugpjūčio 6 d. dėl atostogų „Br. Lietuvis“ nebuvo spausdinamas. Nuo šios savaitės laikraštis vėl išleidžiamas senąja tvarka.

PASITRAUKĖ IŠ CENTRO VALDYBOS

Iš DBLS Centro Valdybos narių pasitraukė *Br. Daunoras.*

TAUTOS FONDO REMĖJAMS

T. F. Atstovybė D. Britanijoje dėkoja visiems kas prisiuntė aukas, atsiliepiant į birželio mėnesio atsišaukimą.

Visi rėmėjai yra prašomi ateityje siunčiant pašto orderius ar čekius žymėti, kad pinigai išmokėtini Lithuanian National Fund ir Great Britain. Laiškus adresuoti kaip ligšiol: 43, Holland Park, London W. 11.

MANCHESTERIS

PAMALDOS

Šv. Mišios bus laikomos ECCLES bažnyčioje rugpiūčio 16 d. Pradžia 12.15 val.

KUN. VALENTINAS KAMAITIS IŠVYKUSIO KUN STEPONAIČIO VIETOJE

Išvykus į JAV kun. J. Steponaičiui, jo pareigas perima kun. VALENTINAS KAMAITIS. Kreiptis sekančiu adresu: Kun. V. Kamaitis, 26, Warsley Rd. Patricroft, Manchester.

HALIFAXAS

KRIKŠTYNOS

Rugpjūčio 8 d. lietuvis kapelionas St. Mary's bažnyčioje pakrikštyjo Aloyzo ir Reginos Balsių antrąjį kūdikį — Jūratę Mariją. A. Balsys šiuo metu yra DBLS Halifaxo skyriaus valdybos pirmininkas, o R. Balsienė — bažnytinio komiteto narė. Abu visuomet yra jautrūs lietuviškiems reikalams ir mielai palaiko mūsų spaudą.

Po bažnytinių p. Balsių namuose buvo lietuviškos vaišės, kuriose dalyvavo ponios tėvai p. Juozapavičiai ir artimieji.

PAŠVENTINTAS PAMINKLAS

Rugpjūčio 9 d. po lietuvių pamaldų Halifaxo kapinėse buvo pašventintas a.a. Juozo Buržinsko paminklas. Ant jo buvo iškalta: „A.A. Juozas Buržinskas. 1889.8.25 — 1949. 11.22. Ilsėkis ramybėje. Nuliūdusi žmona, sūnus ir dukterys“.

Į šventinimo apeigas susirinko giminės ir artimieji. Tą progą trumpą pamokslą pasakė kun. J. Kuzmickis, ragindamas nepamiršti mirusiųjų.

Labai gražu, kad artimieji nepamiršta savo mirusių giminių kapų ir ne tik juos dažnai aplanko, bet ir atmintinu paminklu pažymi. Halifaxo kapinėse tai jau antras paminklas lietuviui. Pirmasis buvo pastatytas Pr. ir M. Besasparių mirusio sūnelio Alvydo Pranciškaus atminimui.

NELAIMĖJE ŽUVO LIETUVIS

Rugpiūčio 7 d., penktadienį, 9.30 vakaro, Cannocko mieste iš einančio autobuso iššoko JUOZAS ŠLIŽYS, 37 metų amžiaus, norėdamas sutrumpinti kelią, vedantį į hostelį. Ne turima žinių, kaip nelaimė įvyko, tačiau konduktorius, sustabdęs autobusą, rado iššokusį J. Šližį gulintį be sąmonės. Greitosios pagalbos nuvežtas į ligoninę netrukus mirė. A†A J. Šližys dirbo Bridgtono anglių kasyklose. Kilimo iš Kurklių valsčiaus, Utenos apskr., Šližių kaimo. Lietuvoje liko šeima.

Cannocko lietuviai

KETTERINGAS

ANGLIŠKOJE ŠILUVOJE

26 liepos didelė grupė Ketteringo ir Corby lietuvių, palydimi keletos anglų ir vokiečių katalikiškų šeimų, buvo nuvykę į Walsinghamą.

Vietos istorinėje koplyčioje vokietis kun. Mucke atlaikė šv. Mišias, kurioms patarnavo Z. Karanauskas ir R. Klegeris.

Anuo metu, kai Anglija visa buvo katalikiška, Walsinghamo Dievo Motinos koplyčia buvo viena iš svarbiausių piligrimų lankoma vietų. Sakoma, kad 1061 metais Dievo Motina stebuklingai apsireiškusi ir prašiusi, kad jos garbei būtų pastatyta koplyčia. Nuo to laiko šis mažas Nortfolko kaimelis tapo katalikų pamaldumo centras, kurį pėsčiomis eidami iš tolimiausių Anglijos kampų lankydavo ir karaliai ir elgetos.

Po reformacijos bažnyčios turtai buvo konfiskuoti ir mirties bausme buvo uždrausta laikyti koplyčioje mišias. Daugiau kaip 300 metų, Anglijos katalikai praktikuodavo savo tikėjimą, riikzuodami savo gyvybėmis.

Walsinghamo bažnyčios ir vienuolynai buvo sugriauti. Liko tik maža šv. Kotrynos vardo kaplyčia, kuri buvo paversta į galvijų tvartą.

Šio šimtmečio pradžioje ši koplyčia buvo grąžinta katalikams. Dievo motina vėl priima tūkstančius maldininkų, kurie atvyksta Jos pagerbti.

VIENYBĖJE — GALYBĖ

Kaimyniniai Corbio ir Ketteringo skyriai, kurie jau anksčiau glaudžiai bendradarbiavo, norėdami pagyvinti savo veiklą, nutarė tą bendradarbiavimą pagilinti ir praplėsti, įsteigdami bendrą abiejų skyrių Tarybą, kurion įeina skyrių valdybos ir bažnytinių komitetų pirmininkai. Šios Tarybos tikslas yra pravesti bendrus mūsų tautos švenčių minėjimus ir organizuoti subūvimus bei pasilinksminimus. Pirmuoju šios Tarybos pirmininku išrinktas K. Klegeris iš Ketteringo.

Tikimasi, kad abiejų skyrių veikimas po šio vadovaujančių organų susivienijimo dar pagyvės ir prives prie visapusiško abiejų skyrių susijungimo.

A. P.

SKAUTIŠKUOJU KELIU

Fotografai

Tie kurie fotografavo stovyklą, maloniai prašomi, kaip galint greičiau prisiųsti būdingesnių nuotraukų, kurios bus panaudotos spaudai.

Išvyksta

Išemigruoja į Kanadą: sktn. Kęstutis Šalkauskas, skltn. Sigitas Kazlauskas, pskltn. Nijolė Šalkauskaitė ir paskln. Juozas Pukšys. Mūsų visų širdingiausi linkėjimai jiems, ir toliau taip gražiai dirbti lietuviškos skautybės labui ir Kanadoje, kaip kad jie dirbo čia, Anglijoje, mūsų tarpe. Iki pasimatymo Lietuvoje!

Aukojo Stovyklai

Ketteringo sk.	1. 10. 00
Bradfordo sk.	5. 18. 6
Keighleiy sk.	3. 1. 00
Halifax sk.	1. 16. 6
F. D. Prekeriai iš U.S.A.	4. 00. 00
Garbauskas	0. 5. 00
Valdovas	0. 5. 00
Lažauninkas	0. 5. 00
R. Vasiliauskai	0. 10. 00
A. Bružas	0. 2. 6
Kun.Kuzmickis	0. 10. 00
G. H. Hutchinson D. C.	1. 00. 00

Aukojusiems širdingas skautiškas dėkui.

Prašomi

Tie skyriai, kurie dar negrąžino aukų lapų, maloniai prašomi kaip galint greičiau, nors ir tuščius, grąžinti. Aukų lapai yra numeruoti ir jie būtinai reikalingi prie apyskaitos.

sktn. K. Vaitkevičius.
21, Cobden St. Derby.

VOKIETIJA

Liepos 26 d. Duesseldorfo ligoninėje po sunkios ligos mirė Bielefeldo seniūnijos narys Henrikas JANASAS. Pasiliko žmona su dviem dviejų ir ketverių metų dukrelėmis.

SCHLESWIG — HOLSTEINO STOVYKLŲ LANKYMAS

VLIK'o ir Vokietijos Krašto Tarybos narys, J. Glemža, liepos 24-25 d.d. aplankė lietuvių bendruomenes Spakenberg Geesthachte, Luebecke Meesen, Artilerie ir klaipėdiečių apylinkę, Bad Schwartau ir Neustadto apylinkę bei seniūniją, padarydamas apylinkių susirinkimuose pranešimus.

Savo pranešimuose p. Glemža apibūdino tarptautinę padėtį ir Lietuvos bylą, lietuvių politinių organizacijų, VLIK'o, ALT'o ir kitų, veiklą ir lietuvių dalyvavimą tarptautinėse organizacijose. Kalbėdamas apie Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizavimą, pabrėžė jos pagrindinius tikslus: lietuvybės išlaikymą, kultūrinę veiklą ir priaugančios kartos tautinį švietimą.

LUBECK-MEESEN

Susirinkime dalyvavo 14, o bendruomenei priklauso 60. Neseniai bendruomenė išgyveno krizę, kurią sukėlė šalpos reikalai. Pusė bendruomenės narių yra buvę DP, o kita pusė vokiečių pilietybės klaipėdiečiai ir repatriantai, gaunantieji iš vokiečių ūkio vadinamas „Hausratshilfe“. Šalpos komisija atitinkamai nustatė šalpos dalinimui skirtu mus. Kilo nepasitenkinimas ir dalis iš bendruomenės išstojo. Dirbančių jų yra tik keli, nes didžioji dalis yra seni bei ligonys.

LUBECK-ARTILERIE

Į susirinkimą buvo kviesti, be stovyklos gyventojų, ir privačiai gyvenantieji, sudarą vadinamąją trečią apylinkę, bei Bad Schwartau seniūnijos nariai, kurie daugumas yra klaipėdiečiai. Susirinkime dalyvavo per 40.

Diskusijas sukėlė lietuviškos mokyklos klausimas. Vaikų būtų visai mokyklai, bet neveikia net vargo mokykla. Įsikūrusi vargo mokykla nustojo veikti dėl mokinių stokos, nes tėvai vengia mokyti vaikus lietuviškai. Nors stovykloje ir apylinkėje yra keli šimtai lietuvių, bet, kaip susirinkime išsireikšta, didelė jų dalis tik BALF'o šalpai gauti lietuviai, o šiaip namuose vartoja vokiečių kalbą. Keli susirinkusiųjų pasisakė, kad centrai turėtų daryti tvarką ir lietuvius klasifikuoti, nes įpilietintieji gauna paramos iš vokiečių ūkio, o buvę DP iš šalies negauna jokios papildomos paramos. BALF'as gi visiems lygiai skiria.

Be to, pasisakyta, kad daug įpilietintų lietuvių įsirašė Landsmannschaft'o nariais ir negali save vadinti lietuviais, kad nenustojus laukiamos iš Landsmannschaft'o paramos.

Buvo paaiškinta, kad Landsmannschaft yra vokiečiams tolygi organizacija kaip lietuviams PLB. Ji negali turėti įtakos į įstatymo keliu skiriamas paramas, bet yra grynai vokiška visuomeniška organizacija.

NEUSTADT-HOLSTEIN

Susirinkime dalyvavo per 40. Į susirinkimą buvo kviesti iš stovyklos ir klaipėdiečių seniūnijos. Viso yra per 200 lietuvių. Seniau buvo nesusipratimų BALF'o šalpos reikalais, bet dabar įgyvendintas nutarimas sudaryti bendrą šalpos komisiją iš 3 stovyklos ir 3 seniūnijos atstovų.

Vasaros metu gyventojai rūpinasi gauti laikino darbo (žirnius skinti, runkelius kasti, kelmus rauti) ir vokiečių administracijos teigimu lietuviai energingiau už kitus gyventojus griebiasi įvairaus darbo.

Seniūno, p. Pareigio, pastangomis visą laiką veikia jo vedama vargo mokykla, kurioje visdėlto galėtų būti daugiau mokinių. Susirinkime iškelti pageidavimai ir didelis noras išsikelti į darbą teikiančias vietoves. Ypač susirūpinę šeimos, kurių vaikai lanko Vasario 16 gimnaziją. Jai toliau nusikėlus, tėvai norėtų gyventi arčiau savo vaikų.

Lankytose apylinkėse jaučiama lietuviškiems reikalams apatija. Nedarbo ir beviltiška aplinka, netikras rytojus, duonos kąsnio gaudymas ir netikrumas jį turėti sudaro slegiančias nuotaikas.

SPAKENBERGE TIES GEESTHACHTU

Susirinkime dalyvavo 35 lietuviai Spakenbergas yra viena iš didžiųjų Schleswig-Holsteino lietuvių stovyklų, visada pasižymėjusi geru bendruomenišku susitvarkymu. Dabar ji turi 140 narių. Visą laiką veikia p. Midverio vadovaujama Vargo Mokykla. Laikinai vasaros metu dirban čiųjų tėra 10, bet bendruomenės mokesčius, išskyrus vaikus ir ligonis, moka visi.

Vasario 16 Gimnazijos Mokinių Tėvai yra didžia dalimi ne tik bedarbiai, bet ir chroniški ligoniai. Šiuo metu esančių 202 mokinių 21 tėvas ir 12 motinų yra sergančių Tbc. Širdies liga serga 12 tėvų ir 26 motinos. 3 tėvai yra invalidai, 1 aklas, 1 serga vėžio liga, 6 tėvai serga chroniškomis reumatizmo, vidurių ir astmos ligomis. 2 motinos yra po sunkios operacijos, 1 serga vėžio liga, 12 motinų serga chroniškomis kepenų, inkstų ir kitomis ligomis. Be to, vaikų šeimose yra ligonių 15 brolių, sergančių Tbc., 2 broliai psichiniai nesveiki, 12 seserų, sergančių Tbc., 1 epilepsija. Pačių mokinių tarpe yra pavojuje susirgti Tbc 17 vaikų. Vienas mokinys serga nervų liga, 1 širdies liga.

P. ZUNDE GIMNAZIJOS REIK. LANKESI BONNOJE

Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas, p. Pr. Zundė, liepos mėn. pabaigoje lankėsi Vasario 16 Gimnazijos namų įsigijimo ir gimnazijos išlaikymo reikalais Bonnoje.

Tais reikalais p. Zundė turėjo pasikalbėjimų su Vokietijos federalinės vyriausybės pareigūnais pabėgėlių ir vidaus reikalų ministerijoje. Taip pat Bad Godesberge aplankė UN Augštojo Komisaro įstaigą bei Vokietijos tremtinių pabėgėlių banką.

Vyriausybės įstaigose svarstomi Krašto Valdybos paduotieji atitinkami prašymai ir pareiškimai. Šiuo metu konkrečiai paramai jie lėšų neturi, bet numatoma, kad Fordo fondas netrukus paskirs pinigų tremtinių reikalams, tai sudarant planus jų panaudojimui, Vasario 16 Gimnazija tai pat bus turima galvoje.

Pabėgėlių Ministerijos referentas Oberregierungsrat Wusson pareiškė, kad Bonnos vyriausybei Vasario 16 Gimnaija yra gerai žinoma, jos veikla tiek jis, tiek kiti pareigūnai yra labai patenkinti. Lietuvių vieningas pasiryžimas tą gimnaziją išlaikyti jiems kelia didelio pasigėrėjimo ir jo atstovaujamoji ministerija tikrai mūsų pastangas visur remsianti ir gerai atestuosianti. Jis žadėjo ypatingai paremti mūsų pastangas gauti gimnazijai subsidijas iš Baden — Wuerttembergo krašto, kuriam gimnazija ateity įsikursianti, vyriausybės, nes pagal dabartinę Vokietijos santvarką kultūrinius ir švietimo reikalus finansuoti yra pirmoje eilėje jos pareiga.

AUKOS GIMNAZIJOS NAMAMS

Negausi Dillingeno apylinkė paaukojo Gimnazijos Namams 60 DM Apylinkės Valdybos ir jos pirmininko, p. Raucho, iniciatyva šią sumą suaukojo 11 apylinkės narių. Vokietijos sąlygomis tai yra didelė auka, rodanti, kad tautiečiai Vokietijoje visa širdimi remia gimnazijai savų namų įsigijimą ir, kaip apylinkės valdybos rašte sakoma, „rodo bendrą solidarumą mūsų ateities reikaluose.“

* * *

Bambergo apylinkės lietuviai surinko Vasario 16 Gimnazijai 32 DM. Ir šioje apylinkėje, vadovaujamoje p. J. Beniulio, iš negausios lietuvių bendruomenės, gyvenančios beveik išimtinai iš skurdžių pašalpų, sudėtos labai žymios sumos, nors apylinkių lydraščiuose kalbama apie mažas aukas. Atsižvelgiant į Vokietijos sąlygas, surenkamos sumos rodo visuomenės pasiaukojimą.

* * *

Schweinfurto seniūnijos lietuviai paaukojo Gimnazijos Namams DM. 14,40. Tai yra maža privačiai gyvenančių senesniojo amžiaus lietuvių, gyvenančių iš mažų renčių ar pašalpų seniūnija. Tai pačių neturtingiausiųjų Vokietijoje gyvenančių tautiečių auka.

* * *

R. Kiršteinas, Kirchheimbolanden dalinio narys, Gimnazijos namams paaukojo 20,— DM.

Vasario 16 Gimnazijos mokytojų taryba nutarė aukoti Gimnazijos namams 3-jų mėnsių laikotarpyje po 5 procentus iš gaunamos algos. Vicedirektoriaus O.Kyzelbacho toks pasiūlymas Tarybos posėdyje priimtas vienu balsu.

SVETYS IŠ ŠVEICARIJOS

Š.m. rugpiūčio 2 d. Gautingeno lietuvius aplankė svetys iš Šveicarijos, kun. dr. Navickas. Mielas svetys po pamaldų pasakė lietuviams gražų pamokslą, pasidžiaugė gražiu lietuvių bažnytinio choro (vėd. muz. M. Budriūno) giedojimu ir palinkėjo ligoniams greitai pasveikti.

m. m.

* * *

„Heimatstimme“ liepos mėn. laidoje ilgesniais straipsniais rašo apie pabaltiečių federacijos siekimus, apie mirusį Dr. P. Jakubėną, baigia Krėvės - Mickevičiaus atsiminimus apie Maskvos derybas ir duoda keletą „Eltos“ žinių bei VLIK'o atsišaukimo ištraukas. Tokiu būdu žymią laikraščio turinio dalį sudaro straipsniai ir žinios iš lietuviškų šaltinių.

* * *

Cukhavene liepos 2d. Nordledos kapinėse palaidota čia mirusi 82 metų lietuvė Henrietė Povilaitienė. Senutė, gyvenanti Kielio pabėgėlių stovykloje, lankėsi pas savo dukrą ir trumpai prieš mirtį dar prašė priimti ją į lietuvių bendruomenę. Velionė gimusi 1871 m. Juškakaimiuose, Sintautų valsčiuje.

PANAIKINS DIEPHOLZO STOVYKLA

Žem. Saksonijos Vidaus Reikalų M-ja raštu įspėjo Vokietijos Krašto Valdybą, kad Diepholzo stovykla numatoma panaikinti, kadangi ji bus panaudota vakarų gynimosi reikalams. Ministerija prašo konkrečiai pranešti apie gimnazijos kėlimo datą, apie gyventojų išsikėlimo apimtį ir prašo kėlimosi darbus paskubinti.

Nors naujųjų namų vidaus perstatymas ir įrengimas neužbaigtas, gimnazija ruošiasi keltis į naują vietovę jau rugpiūčio mėn. pabaigoje, tuo tarpu mokinius ir mokytojus vargingai sutalpindama esamose patalpose.

AUSTRIJA

SALZBURG. Liepos pradžioje, dirbdamas prie statybos, nukrito ir sunkiai susižeidė Augustinas CYRAS gimęs 1893 metais. Po trumpos ligos mirė liepos 6 dieną 1953 m. Buvo labai rimtas ir nuoširdus lietuvis, darbštus ir kupinas pasiaukojimo. Austrijos lietuviai reiškia savo gilią užuojautą netekę mielo tautiečio.

LINZ ad Donau. Š.m. liepos 23 d. po ilgo laukimo atsisveikino su Austrija ir išvyko į USA tautiečiai Voldemaras Švarcas su motina Olga Kaptainiene.

BRAUNAU am INN. Lietuvių repatrijantų stovykla pradeda mažėti. Liepos pradžioje išvyko Vokietijon ponia Švarcienė ir dar kelios šeimos rengiasi ten išvykti.

INNSBRUCK. Tirolio lietuviai bendrai su latviais paminėjo birželio 15 dienos trėmimus gražiomis pamaldomis naujai atstatytoje Jėzuitų šventovėje Innsbrucke.

BALF Centro Valdyba liepos mėnesyje vėl sušelpė Austrijos lietuvius 300 dolerių pašalpa. Maisto dėl persiuntimo sunkenybių Austrijos lietuviai seniai negauna.

Austrijos Lietuvių Bendruomenės Pirmininkas Silvestras GLIONERTAS visą pavasarį ir vasarą praleido Tbc sanatorijoje ir dabar tikisi greit grįžti. Dėl pirmininko ligos žymiai nukentėjo lietuvių veikimas ir dėl to pirmininkas negalėjo dalyvauti Europos Liet. Bendr. Pirmininkų suvažiavime Vokietijoje.

* * *

Trėmtinių Materialinė būklė Austrijoje kas kart labiau sunkėja. Stovyklose gyvenančius skaudžiai palietė naujas vyriausybės nuostatas reikalauti prie nuomos dar papildomų mokesčių už sąšlavų nuvežimą, kaminkrėtį, šviesą ir tt.

Už elektros srovės naudojimą, nesant skaitiklių, skaitoma: už laidynę 15 S., krosnelę 40 S., radiją 15 S. lemputę 12 iki 30 S., taip kad bendros išlaidos sudaro labai stambią 150 S. sumą mėnesiui ir visiškai apsunkina jau taip vargingą trėmtinių biudžetą. Dėl šių mokesčių įvedimo eilėje stovyklų įvyko protesto susirinkimų.

BELGIJA

Šiais metais Liuveno universitete mokslo metus baigė keturi lietuviai studentai: Inž. Paulius Povilaitis, Juzas Navickas, kun. Juozas Lukošiūnas ir kun. Jonas Dėdinas. Stud. P. Povilaitis pereitais metais įsigijęs prekybos inžinieriaus laipsnį, šiais metais studijavo filozofiją ir baigė bakalauro titulą. Su filozofija inž. Povilaitis sekė ir augštuosius bankų ir draudimų mokslus, kuriuos baigė ir išvyksta į Kanadą.

Liepos 26 d. pakrikštyta Varnų dukrelė Birutė Ona ir liepos 28 d. Jonaičių sūnus. Liepos 25 d. lietuvis Bargaila Vytautas sukūrė šeimos židinį Seraigne su belgų tautybės mergaite. Linkime sėkmės ir laukiame iš jos lietuvės.

Rugpjūčio 1 d. Tilleur Viliūnaitė Marta ištekėjo už vokiečių tautybės vaikino.

Vokietijon išvyko į Lietuviškas Kuopas Matulevičius Vladas. Taip pat iš Liežo atostogų Vokietijon visam mėnesiui išvažiavo pas žmonos tėvus ilgokai jau tam ruošęsi Bružai.

Iš Limburgo: Zvartbergo seniūnijos išvyko Kanadon Šlajų šeima ir į JAV — Rutkauskai.

Iš Liežo į Eisdeno miškuotas apylinkės kasyklas persikėlė gyventi Draugeliai, Grabašiai ir Petras Želvys.

Iš Charleroi apylinkės Italijon pas seserį su dukrele išvažiavo atostogoms Stasė Olšauskienė.

Dirbąs Trooz cinko fabrike Alaunė Jonas, paskutiniu laiku dirbant stumdomose sąlygose, sunkokai serga.

Montegnėe Kasyklose virš mėnesio jau serga Petrušaitis Jonas susižeidęs koją.

Bene daugiausiai į lietuviškas pamaldas lankosi Pommeroeul lietuviai, — ten jų yra gal dešimtis ir visi ateina!

Gavę nemažokas sumas atostogų pinigų, norėdami pasidžiaugti savo uždarbių tikrumu, motociklus įsigijo Antanas Kunickas Winteršlage ir Justinas Meškys Waterschei. Pardavęs motociklą pirko automobilį Jonas Apanavičius Lieže. Šoferiams linkime plačių gatvių.

Zwartbergiečiai Žvirgždinas ir Pauliukovas ir šiemet sekmadienių priešpietėmis laukia premijas parnešančių paštinių karvelių. Kartais tikrai jie ir parneša.

Waterschei jau kuris laikas serga sužeistas kasykloje Kvederavičius Elijas.

Nors neperdaug lietuvių belikę Limburge, tačiau lauktina, kad remdamiesi taiš pačiais, limburgiečiai lietuviai skautai išjudintų lietuvišką meno veikimą!

Pranešama, kad Kanados konsulatas sustabdė emigraciją iš Belgijos. Pagrindas — žiemos metu Kanadoje nelengva greitai rasti darbo. Gautomis iš Konsulato žiniomis — 1954 metų pradžioje emigracinė veikla atsidarysianti. Šiuo metu tačiau galima užpildyti blankas ir užimti eilę.

Atostogų metu kun. J.Lukošiūnas laikinai apsistojęs pas Bražiūnus (18 Bosrandstr. Wateschei /L.)

Už spaudą pinigus siųsti spaudos atstovui K. J. Dėdinui pašto čekio perlaida C. C. P. nr. 5637.22. 97. Rue de la Brabanconne, Louvain.

PRANCUZIJA

Lietuvių Šalpos draugija Prancūzijoje nutarė skirti 5.000 frankų Vasario 16 Gimnazijai. L. Š. D. P. Valdybos nutarimas yra tautinio solidarumo ir bendrų pastangų lietuvybei palaikyti ženklas. L. Š. D-ja, turėdama nemaža savų rūpesčių, visdėlto ne tik skiria šią vienkartinę sumą lietuvių vaikučių mokymui ir auklėjimui lietuviškoje dvasioje, bet pažada gimnaziją remti ir toliau.

SVEDIJA

ŠVEDIJOS LIETUVIAMS

„Br. Lietuvio“ prenumerata metams — 26 šv. kronos, pusei metų — 15 kr. ir 3 mėn. 9 kr. Laikraštį užsiprenumeruoti galima pas P. Dūdą, c/o Johnson, Nörtullsgatan 24 II, STOCKHOLM.

Visi Švedijoje gyveną lietuviai kviečiami užsisakyti vienintėlį Europos lietuvių savaitraštį.

Drama „Valkata“ dabar iš lietuvių kalbos išversta į ispanų kalbą ir jau vaidinama ispaniškai. Ją išvertė I. Andriuškaitytė, o jos tėvas V. Andriuška dramą režisavo.

Po atviru dangum

Iš stovyklinio dienoraščio

Esame žmonės, kilę ne pramonės ir miestų krašte, ir miestas su visomis prabangomis negali kalti mūsų dvasios. Apsigyvenome miestuose ir apkurtintį nuolatinio triukšmo, žmonės neturi progos pabūti su savimi: jie nuolat išblaškomi ir dvasiniai apiplėšiami.

Dėl to mums reikia laikas nuo laiko palikti miestų namus ir atsidurti natūralioje gamtoje, kur, žiogeliams grojant minuetus ir bitelėms dūzgiant nuostabias simfonijas, galėtume pasijausti sau žmonėmis ir pagyventi savitu gyvenimu.

Kai mes nuolat susitinkame su tais pačiais žmonėmis, pasidarome smulkesni ir partikuliariški. Mes iš anksto žinome tų žmonių pažiūras, pomėgius, visą nesudėtingo gyvenimo stilių. Kalbamės su jais ir papras tai liečiame tuos pačius klausymus, kurie nėra nei gilūs, nei nauji.

Gera dėl to retkarčiais pabūvoti naujų žmonių draugėje. Tuoj galima pastebėti, kad jų susidomėjimo ir kalbų akiratis kitas, kad mes patys verčiami išeiti iš savęs ir net nesąmoningai priverčiami pastudijuoti jų mums nepažįstamą pasaulį.

* * *

Mes turėjome iškylą. Kopėme per tvoras, bridome per žolynus, šokinėjome per griovius. Paskum atsidūrėme stataus kalnelio įkalnėje ir po vieną prašliaužėme pro urvą, šaunantį pro kalną. Mums pasakojo, kad čia garsaus Robino palikimas: kad jis maskavosi natūralioje gamtoje, norėdamas būti nepageidaujamų akių nepastebėtas.

Kai grįžome atgal, mes kalbėjomės vienas su kitu.

— Mūsų mieste beveik nėra jaunimo, — pasakojo mergaitė, aižydama pirštais pievų smilgą. — Taip, yra keli jauni, tačiau jiems nerūpi lietuviškos organizacijos ar spauda. Jie rengiasi „amerikonišku" stiliumi ir visą savo temperamentą ir palinkimus parodo alinėje. Kurie įdomavosi lietuviška veikla, jau vedė ir susirado kitų rūpesčių.

— Ar yra bent vienas lietuvis, kuris studijuos universitete, kai jūs jį paliksite? — paklausiau vyrą, kuris jau penkeri metai suko džiovino galvą ir netrukus gaus diplomą.

— Kai kurie draugai susidomėjo universitetu. Mielai įstotų, jeigu tuo jau gautų diplomą. Tačiau, kai pagalvoja apie penkeris metus, nepasiryžta, — atsakė.

Anglai, rodos, sako: imk lengvai, t.y. nevargink savo galvos su gyvenimo klausimais. Šita patarimą lengviausia vygdyti ir daugumas jį prisitaiko savo gyvenimui. Lietuviška veikla, mokslas, et, nesukime galvos, kai yra daug lengvesnių ir paprastesnių dalykų. Sakysim, vakaras alinėje ar šokių salėje.

Bet ką tada mes parsivešime į laisvą Lietuvą? Žinoma, jei pasiryšime į ją grįžti...

* * *

Mes nebuvome pavargę, bet valandėlei sustojome tarp kadugių ir savo krauju maitinomė išalkusius uodus. Tačiau niekur neskubėjome, nes įkopus į kalną, pravartu kvėptelti.

Ir tada prabilo į mus išmintis. Ne gamtos, ne senų medžių ir ne pražilusios praeitės. Kalbėjo į mus žmogus, kuris studijomis ir kruopščiu darbu šiandien prasiveržė pro kitus ir turi progos mokslo klausimus judinti pirmuose jų šaltiniuose.

— Norint ko nors pasiekti, reikia drausmingumo ir organizuotumo, — kalbėjo. — Nesu jaunas: vyresnis už savo viršininkus. Kartais kuris iš jų paveda man kokį nors darbą tuo metu, kai turiu laisvalaikį ar ką nors savo suplanuoju. Galėčiau atsisakyti, bet to nedarau: išpildau savo viršininkų valią. Tai daug man padeda, įsigyjant pasitikėjimo ir pareigingo žmogaus vardą.

Ir tada jis kreipėsi į jaunuosius:

— Vakar kažin kas mano sriubą persūdė. Bet ją suvalgiau, nors nežinau, kada kartumas išnyks iš mano širdies. Kai stovyklos viršininkas buvo užsiėmęs svarbiais darbais, pribėgęs mažutis pasiskundė, kad jis per mažai valgyti gavęs. Esame organizuoti, ir turime suprasti savo pareigas ir kitų užsiėmimus. Turime mokėti paklusti autoritetui, nors jis ir nepatiktų mums. Jeigu mes tvarkysimės anarchiškai, nieko gero nepasieksime.

Nežinau, kaip tuos žodžius pergyveno „druskininkas" ir ar jam šovė mintis — atsiprašyti. Nežinau, kaip jautėsi tie, kurie triukšmavo tada kai kiti norėjo ilsėtis. Tačiau žinau, kad mums reikia kalti geležį, kol ji karšta: kad mums negalima palikti jaunimo vieno ir kiekviena proga reikia pasidalinti su juo savu patyrimu ir žiniomis.

Mums reikia ne tik lavinti, bet ir auklėti jaunąją kartą.

* * *

Po pusryčių mes neskubėjome į palapines.

Vienas vartė laikraštį, kitas plovėsi indus; vieni kalbėjo, kiti klausėsi. Kalbėjo šį kartą ne amžius ir ne universitetų išmintis, bet jaunystė ir susirūpinimas.

— Nieko naujo po saule. Tikrovė yra žiauri ir viską laidoja po griuvėsiais. Su kitu žmogumi tarsi susikalbėti negalima: jis arba nieko neatsako, arba nuleidęs galvą praeina. Kitas jokio tikslo neturi ir, atrodo, net negali jo turėti. Ir tada nežinai, ką bedaryti: sumanęs kažin kur nuvažiuotum...

— Gal trūksta mums idėjos? Gal ryžto? Gal aiškaus tikslo?

Atsakas vėl alsavo nusiminimu, gal net nusivylimu.

Man rodos, mūsų dienos nieko ne sigaili. Jos nesigaili nė laiko. Gal tik mes nenorime bet kuo pasinaudoti ir neturime laiko semtis to, kas mūsų gyvenimui reikalinga ar būtina.

Mes dažnai žinome, ko stokojame, bet nežinome, kaip ir kur mums susirasti to, ko ilgimės, be ko gyvenimu skundžiamės.

* * *

Dabar šalia manęs rymo du maži angeliukai. Baksnoja plonais pirštėliais mašinėlės raides ir kalba apie savo mažutėlius, bet tokius sočius džiaugsmus.

Jos sako, kad esu linksmas, nors joms tik šypsausi. Jos pasakoja apie savo pažįstamus, kuriuos, atrodo, ir aš pažįstu.

Vaikai turi gražų pasaulį. Kupiną džiaugsmo ir šypsenos. Jame nėra suktų rūpesčių ir juodų sielvartų.

Vaikų kelias gražiausias.

J. Kuzmionis.

PAKEITIMAI LIETUVOS KOMUNISTŲ VADOVYBĖJE

Kaip matyti iš okup. Lietuvos radijo ir kom. spaudos pranešimų, okup. Lietuvos komunistų vadovybėje vyksta žymių pakeitimų. Jau kiek anksčiau buvo paskelbta, kad Lietuvos komunistų partijos vadovybei ir ministerių tarybai buvo prikišta stambių trūkumų politiniame darbe ir vadovavime ūkinėms bei kultūrinėms sritims. Šių metų birželio 18 d. „Tiesa" Nr. 147 apie įvykį, apsvarstytą Lietuvos Kp centro komiteto plenume, taip oficialiai skelbia: „Plenumas pažymėjo rimtas klaidas bei trūkumus Lietuvos kp centro komitete ir Lietuvos TSR Ministrų Tarybos darbe ir visų pirma buvimą iškraipymų vygdant mūsų partijos leninine - stalininę nacionalinę politiką. Tie iškraipymai ypač pasireiškė lietuviškų nacionalinių kadrų silpnu ugdymu bei iškėlimu į vadovaujantį partinį, tarybinį ūkinį darbą. Plenumas pasmerkė partinių ir tarybinių organų plačiai praktikuojamą administravimą vietoj masinio - politinio darbo vystymo. Plenumas taip pat atskleidė stambius trūkumus bei klaidas stiprinant kolūkius organizaciniu - ūkiniu atžvilgiu".

Kaip toliau pažymima, plenumas „pripažino reikalingu ryžtingai ištaisyti padarytas klaidas ir nužymėti konkrečias priemones". Po to „prisipažinimo kaltais" plenumas partijos centro komiteto antruoju sekretorium išrinko V. Niunką, centro komiteto sekretorium K. Liaudį, o papildomai į centro komiteto biuro sudėtį — K. Liaudį, Min. Tarybos Pirmininko pirmąjį pavaduotoją M. Šumauską, E. Ozarį ir vidaus reikalų ministerį J. Vildžiūną, pakeitusį anksčiau į tą vietą paskirtą rusą P. Kundakovą. Kaip ir kodėl Kundakovas buvo atstatytas, oficialiuose pranešimuose nieko nesakoma.

Tačiau šių stambesnių pakeitimų dar neužtenka — buvo pakeisti taip pat visa eilė kitų atsakingų pareigūnų, būtent: tas pats plenumas patvirtino centro komiteto partinių, profsajunginių ir komunistinio jaunimo organų skyriaus vedėju kp centro komiteto biuro narį F. Bieliauską, pramonės transporto skyriaus vedėju E. Ozarskį, propagandos ir agitacijos skyriaus vedėju J. Smilgevičių, žemės ūkio skyriaus vedėju — S. Juozapavičių, mokslo ir kultūros skyriaus vedėju — S. Lazutką, o administracinių ir prekybinių - finansinių organų skyriaus vedėju — J. Jurgaitį. Kurie pareigūnai, kaip „netinkami ir pridarę stambių klaidų", buvo atleisti, oficialiame pranešime neminima. Kadangi šie visi pakeitimai buvo padaryti daugiausia pagal Berijos patvarkymus, tai kyla klausimas, kiek iš jų šiuo metu toliau tebeina savo pareigas.

Liepos 18 d. pranešime per Vilniaus radiją skelbiama, kad VI Lietuvos kp centro komitetė plenumas „su dideliu susidomėjimu išklausė pranešimo apie antipartinę ir antivalstybinę liaudies priešo ir išdaviko Berijos veiklą, kurį padarė Lietuvos kp ck gen. sekretorius Mičiuka (vietoj Sniečkaus?)" Mičiukos pereiškimu, „visos tarybinės tautos yra dėkingos už Berijos demaskavimą, kuris norėjo tarybines tautas nuvesti į prarają ir parduoti imperialistams.. Berija norėjo amerikiečių - anglų imperialistų interese išprovokuoti pilietinį karą tarp tarybinių tautų.

Užsienio spauda plačiau rašo apie valymus, šiuo metu vykstančius tarp komunistų žymių partijos pareigūnų ir kom. vyriausybių. Krito Lietuvos duobkasys Dekanozovas, taip pat pašalintas Azerbeidžano min. pirmininkas ir visa eilė kitų. Vokiečių „Ruhrwacht" rašo, kad po Berijos kritimo valymai ypač eina Estijoj ir Ukrainoj. Ukrainoj likviduotas vidaus reik. ministeris Mečikas, Estijoj iš teisingumo ministerio vietos buvo pašalintas rusas Usenko Anot laikraščio, vis daugiau žymių, rodančių, kad Vidurio ir Rytų Europos erdvė nuo Eisenacho (vid. Vokietijoj, okupuotoj bolševikų) iki Vilniaus, nuo Berlyno iki Kievo yra apimta sovietiniam imperializmui pražūtingos krizės. Panašių atsiliepimų užsienio spaudoj yra ir daugiau.

SVECIAI NIDOS SPAUSTUVEJE

Baigiant laužyti šį „Br. Lietuvio" numerį, į NIDOS spaustuvę atsilankė grupė lietuvių, atostogaujančių Londone, Lietuvių Namuose. Iš Skotijos atvykęs Centrio skyr. narys Petras Kaminskas, duosnus autokotjas lietuviškiems reikalams, spaustuvei paaukojo 1 skotišką svarą, o ponia Liaugaudienė iš Littleborough skyriaus 10 šilingų. Iš to paties Littleborough skyriaus spaustuvę aplankė p. Zenonas Pacevičius, Petras Gelažius ir Jokubas Liaugaudas. Atvykusiems svečiams buvo parodyta kaip renkamas ir spausdinamas „Br. Lietuvis".

Šiuo metu Lietuvių Namuose atostogauja daug svečių, atvykusių iš įvairių provincijos vietų.

L. DALIUS

IVYKIU APZVALGA

PRIEŠ POLITINĘ KONFERENCIJĄ

Paliaubos pasirašytos, pasikeitimas belaisviais vyksta. Armijos pasitraukusios stebi viena antrą ir rengiasi visokiems netikėtumams. Neutralioje zonoje šeimininkauja Indijos kareiviai. Korėjos fronte, pagaliau, ramu-nesigirdi patrankų baubimo klaikaus lėktuvų urzgimo.

Politinėje arenoje, tačiau, ramybės dar vis nėra. Tikriau pasakius, čia tik dabar prasidėjo tikras pasirengimas būsimom diplomatinėm „kautynėm". Tos kautynės vyks taip vadinamoje „politinėje konferencijoje" kuri pagal paliaubų nuostatus turės išspręsti tai, ko nepajėgė išspręsti lėktuvai ir patrankos.

Ceilono sostinėje Colombo jau rengiamos patalpos būsimai konferencijai. Kartu abejose pusėse vyksta skubūs ir stropūs pasirengimai būsimam susitikimui. Laisvąjį pasaulį šiandien labiau negu bet kas domina konferencijos sekmingumo klausimas. Nuomonių yra įvairių ir labai viena kitai priešingų. Geriau pažįstantiems sovietų taktiką ir dabartinę politinę įtampą, bei jos tikrąsias priežastis, visiškai aišku, kad konferencija bus sunki ir ilga. Abi pusės yra daugiau ar mažiau paskelbusios savo nusistatymą, nuo kurio nusigrįžti nėra jau taip lengva.

Amerikiečiai, norėdami paveikti Syngman Rhee ir išgauti jo pritarimą paliaubų sutarčiai buvo priversti pažadėti, kad derybos netruks ilgiau kaip 90 dienų. Tai yra bene sunkiausiai įšlaikomas pažadas. Praktika rodo, kad reikėjo beveik dviejų metų sudaryti paprasčiausiai paliaubų sutarčiai, todėl sunku patikėti, kad politinė konferencija pajėgs per 90 dienų suvienyti Korėją.

Korėjos suvienijimas yra vienas svarbiausių, jei ne pats svarbiausias punktas konferencijos darbotvarkėje Pietų korėjėčiai tik ta sąlyga sutiko nutraukti karo veiksmus, kad konferencija suvienys Korėją. Tačiau kaip tai padaryti niekas nežino. Atsižvelgiant į faktą, kad jau aštuoni metai „vienijama Voiketija" vis dar tebėra padalinta į dvi viena kitai priešingas ir viena antros nekenčiančias dalis, atrodo, kad 90 dienų šiam reikalui tikrai neužteks.

Kyla klausimas ar išviso bus galima tą klausimą išspręsti. Juk įsakydami šaudyti rusai tikriausiai pažadėjo šiaurės korėjiečiams pietų Korėją padaryti lygiai tokią pat raudoną. Paaukoti juos dabar, nenustojant prestižo, neįmanoma. Tuo labiau, kad dabar šiaurinė Korėja jau yra ne Rusijos, bet Kinijos kolonija Raudonieji kinai puikiai žino, kaip pavojingi buvo amerikiečių lėktuvai, skrendą iš pietinės Korėjos ar net Japonijos. O kai jie gaus bazes prie pat Yalu upės?!

Tenka pasakyti, kad tikinčiųjų Korėjos suvienijimu yra labai mažai. Kitaip sakant konferencija gali būti nesekminga — po 90 Korėjoje vėl pradės baubti patrankos ir lėktuvai sėti mirtį iš padangės. Tuo atveju tenka prisiminti, šešiolikos Korėjoje kariavusių tautų pareiškimą, kad „komunistam sulaužius paliaubas jos vėl kariaus ir ne negarantuoja, kad naujasis karas apsiribos Korėja".

Giliau pažvelgus tačiau yra mažai vilčių, kad Syngman Rhee galės vėl pradėti savo viso amžiaus svajonę žygį Korėjai išlaisvinti ir suvienyti.

Lemiamą žodį čia tars JAV. Šis karas jau tiek brangiai kainavo JAV pinigais ir gyvybėmis, kad jos greičiausiai stengsis daryti viską, kad daugiau jau nereikėtų kariauti. Be amerikiečių paramos pietų korėjėčiai nepajėgs kinų nugalėti.

Greičiausiai konferencija tęsis ilgiau negu suplanuota: abi pusės pešios viena antrai plaukus, bet po truputį darys ir nuolaidų, nes Malenkovui šiuo metu tikrai dar neparankus laikas pradėti visuotinį karą, bet iki tol, kol jo Stalino mirties pradėjusi rudyti Maskvos-Pekino raudonoji ašis nebus naujai nušlifuota, kol viduje visi „partijos ir vyriausybės vienybės priešai" nebus suvaryti į vieną gardą su Berija...

Ašiai šlifuoti Malenkovas nori susitikti su Mao Tse-Tung-raudonuoju Kinijos Napoleonu. Tačiau ir ašį nušlifavus, dar kurį laiką Malenkovas bus priverstas susilaikyti nuo visokių avantiūrų, kad pačioje Rusijoje neatsitiktų taip, kaip Berlyne, kad išalkę darbininkai neišeitų į gatves reikalauti duonos. Jei jau Berlyno riaušes bemalšinant atsirado raudonarmiečių, nenorinčių šaudyti į maištaujančius tai dar didesnis pavojus, kai maištininkai bus ne vokiečiai, bet rusai.

Visai galima prielaida, kad konferencija baigsis sudarydama amžiną „Korėjos vienijimą komitetą",

ŽVILGSNIS Į EUROPĄ

Korėjos paliaubos ir būsimoji konferencija taip patraukė visų dėmesį, kad vos pastebime kas dedasi čia pat Europoje. O įvykių ir čia yra nemaža:

Štai Italija bando eiti prancūzų pramintu keliu ir gyventi be vyriausybės. De Gasperio dienos neabejotinai pasibaigė. Tačiau kiekvienas, kam teks laimė nešioti jo portfelį, susitiks su tomis pačiomis bėdomis. Bėda gi yra paprasta. Tik platesnė koalicinė vyriausybė gali surinkti parlamente daugumos pasitikėjimą. Sudaryti tokią vyriausybę, tačiau yra nepaprastai sunku dėl didelių priešingumų tarp atskirų politinių partijų. Pagrindiniai skirtumai yra dėl Europos gynimo bendruomenės ir vidaus ekonominių reformų.

Prancūzija nors ir turi vyiausybę, bet, greičiausiai, jos dienos jau suskaitytos, nes komunistų sukurstyti streikai neleido jai dirbti.

Vokiečiai netrukus eis prie urnų ir rinks savo naują parlamentą. Tai pirmas kartas po šio karo, kai jie galės laisvai pasisakyti, neveržomi jokių okupacinių potvarkių. Visiškai galima, kad iki šiol gerai tvarkiusis ir sumaniai Adenauerio vadovaujama Vokietija įplauks į lygiai drumstą vandenį, kaip ir jos kaimynės Italija ir Prancūzija. Mat paskutiniu metu Vokietijoje vis labiau atgyja militarizmas ir neo-nacizmas. Galį atsitikti, kad iki šiol turėję daugumą krikščionys demokratai jos neturės būsimame parlamente...

Įsivaizduoju, kad Malenkovas nieko labiau netrokšta, kaip vakarų Vokietijos vidujinio susilpnėjimo, nes tada atpultų Europos Gynimo Bendruomenės pavojus ir amerikiečių maisto paketėlių sukelti neramumai Berlyne nebūtų tokie skaudūs.

PERSIJA RAUSTA

Laikraščiai skelbia, kad netrukus tarp Persijos ir Rusijos prasidės derybos „tarpusavio įtempimui pašalinti".

Šiaip jau ta žinia labai sveikinta. Tik keistas sutapimas kelia rūpesčio. Liepos mėn 21 d. Teherane vyko demonstracijos. Tudeh partijos (komunistų) surengtose demonstracijose dalyvavo tarp 35-50.000 žmonių, kai tuo pačiu metu vyriausybės šalininkų demonstracijoje tik 10—20.000. Komunistai savo demonstracijoje reikalavo „tampresnių santykių tarp Persijos ir Rusijos".

Iki šiol Mossadequas stengėsi nesipykti su komunistais. Nors oficialiai komunistų partija Persijoje yra uždrausta, bet visi žinojo, kad Tudeh yra komunistinė ir tai toleravo, nes ji rėmė Massadequą jo kovoje su anglais. Dabar, kai nuo Mossadequo nusigręžė mula Kašani jų parama dar labiau reikalinga, bet ir patys komunistai jau puikiai supranta savo reikšmę ir stengiasi konstitucinėmis priemonėmis paimti valdžią į savo rankas. Faktai rodo, kad jie turi savo agentus įvairiose ministerijose, o ypatingai kariuomenėje ir teisingumo ministerijoje, kur jie įsitaisė gana augštuose postuose.

Rusų finansuojama Tudeh partija taip sparčiai auga, kad jau dabar manoma jie galėtų laimėti daugumą, jei būtų paskelbti nauji parlamento rinkimai. Kaip ilgai atsilaikys komunistų spaudimui Mossadequas, neremiamas konservatyvaus dešiniojo sparno, susitelkusio apie šachą ir vadovaujamo mulos Kašani, parodys netolima ateitis.

SPORTAS

Veda V. Steponavičius

KOVAS LATVIŲ KREPŠINIO TURNYRE

Rugpjūčio 8 d. Rochdalės lietuvių sporto klubas „Vidzeme", Manchesterio YMCA salėje, surengė krepšinio turnyrą, kuriame dalyvavo: Londono latvių komanda „Vanagai", latvių k-dos „Trimida" ir „Venta" ir KOVAS. Turnyras pravedamas 2-jų minusų sistema.

Pirmose rungtynėse „Vanagai" susitinka su „Venta" ir be didesnių pastangų laimi pasekme 24 : 15.

Antrose rungtynėse susikimba turnyro favoritai „Vanagai" ir „Kovas" Koviečiai pradeda žaidimą gražiu tempu ir energingai išlaiko šią gerą formą iki pirmo kėlinio galo, laimėdami 13 : 8. Antrame kėlinyje padaromi komandiniai pakeitimai, įleidžiant atsarginius, kas, neabejotinai atnešė pražūtingus rezultatus: pirmose keliose minutėse vanagai užmeta keletą greitų metimų, perima iniciatyvą ir koviečiai nebeatgauna. Rungtynės pralaimimos 26 : 10.

Taškus pelnė: Puzinas - 6, Dambrauskas - 4, Virbyla - 4, Tamoliūnas - 3, Aleknavičius - 2.

Trečiose rungtynėse „Kovas" susitinka su „Venta". Nors pirmas kėlinys ir pralaimimas 12 : 14, bet rungtynės lengvai laimimos 44 : 20.

Penktame susitikime koviečiai lengvai nugali „Trimda" — 32 : 20.

Turnyro finale „Kovas" vėl susitinka su „Vanagais". Pirmasis kėlinys, lig filmoje, pakartoja pirmųjų rungtynių pirmąjį puslaikį. „Kovas" veda savo naudai. Žaidimas įtemptas bet labai gražus. Abi komandos, išvargintos keturių rungtynių ir karštos dienos, naudoja paskutines jėgas. Tampa vėl aišku, kad komanda, turinti geresnius atsarginius ir esanti fiziniai pajėgesnė, laimės šį turnyrą. Pirmas kėlinys baigiasi „Kovo" naudai 32 : 27.

Antrame kėlinyje vanagai pasirodo esą fiziniai pajėgesni ir, turėdami geresnius atsarginius, užgniaužia koviečius; rungtynes ir finalą laimi „Vanagai" 57 : 47 ir koviečiams tenka pasitenkinti tik antrąja vieta.

Taškus pelnė: Puzinas 22, Aleknavičius 11, Tamoliūnas 8, Dambrauskas 4, Stabačinskas 2.

Nežiūrint to, buvo smagu vėl pamatyti koviečius žaidžiant puikų krepšinį ir pirmas penketukas yra pasiekęs gražų susižaidimą ir sportinį entuziazmą. Koviečiams reikia padirbėti su atsarginiais, kad jie pasiektų pirmojo penketuko lygį. Ypatingai didelio dėmesio reikėtų kondiciniam pasiruošimui. Po šio turnyro reikia tikėti gražaus KOVO pasirodymo Anglijos krepšinio pirmenybėse.

Wašingtonas. JAV gyventojų skaičius pasiekė 160 milijonų. Per paskutiniuosius tris metus gyventojų prieauglis pasiekė 9 milijonus. JAV kas 8 sekundės gimsta naujas žmogus, o kas 11 sekundžių vienas miršta.

Š.m. rugpjūčio 22 d., 4 val. Manchesterio Lietuvių Klubo kieme ruošiama

LIETUVIŠKA GEGUŽINĖ

su lietuviškais papročiais. Programa labai įdomi. Į gegužinę atvyks ir linksmieji broliai su dainomis ir kupletais. Gros geras orkestras.

Įėjimas 1/6.

Apygardos ir Skyriaus Valdybos

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.